ANKARA ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARINDAN
XLIV

Jean SAUVAGET

İSLÂM DÜNYASI

KISA KRONOLOJİ

Türkçeye çevirenler ve genişletenler

Ord. Prof. Suut Kemal YETKİN — Faik Reşit UNAT

Genişletilmiş ikinci basım

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ—1963

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARINDAN

XLIV

Jean SAUVAGET

İSLÂM DÜNYASI

KISA KRONOLOJİ

Türkçeye çevirenler ve genişletenler

Ord. Prof. Suut Kemal YETKİN — Faik Reşit UNAT

Genişletilmiş ikinci basım

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ — 1963

İSLÂM DÜNYASI

KISA KRONOLOJİ

BİRİNCİ BASIMIN ÖNSÖZÜ

Jean Sauvaget, 27 Ocak 1901'de Niort (Deux-Sèvres)de doğmuş, genç denecek bir yaşta, 2 Mart 1950'de Cambo-les-Bains (Basses - Pyrénées) de ölmüştür. Tanınmış bir şarkiyatçı idi. Paris'te *École Nationale des Langues Orientales*'de okumuş, Arapçayı ve Farsçayı öğrenmiş, Türkçeye çalışmış, Paris Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden arapça lisansı almıştır. 1941'de verdiği Halep şehri hakkındaki doktora tezi [1], ona ilim dünyasında haklı bir şöhret temin etmiştir. Bulunduğu vazifeler sıra ile şunlardır:

Şam Fransız Enstitüsü üyesi (1924–1929), sonra Genel Kâtibi (1929–1937).
1937'den itibaren, *Ecole des Hauts-Etudes*'te Doğu İslâm Tarihi Araştırmaları Müdürü.
Ecole des Langues Orientales Vivantes'da Yakın Şark Coğrafyası ve Tarihi yardımcı profesörü.
Louvre mektebinde İslâm Sanatları Profesörü (1941–1944).
Paris Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Arapça dili öğretim görevlisi (1942–1944).
Türkiye'de (1932, 1934), Filistin'de (1933), Irak ve İran'da (1934) muvakkat vazifeler, tetkik seyahatleri.

Sauvaget, yukarıda işaret ettiğimiz doktorluk tezinden başka, *La mosquée omeyyade de Médine* (Paris 1947), *Historiens arabes* (Paris 1946), *Introduction à l'histoire de l'Orient Musulman* (Paris 1946) gibi kıymetli eserler vermiş, ayrıca *Syria, Journal Asiatique, Ars Islamica, Revue des Etudes Islamiques* dergilerinde, İslâm mimarisini, epigrafisini, Selçuk camilerini, İslâm arkeolojisini ilgilendiren birçok konular hakkında derin çalışmalara dayanan tetkikler yayımlamıştır. [2]

---

1) *Alep: essai sur le development d'une grande ville syrienne des origines au milieu du XIXe. siècle*, Paris 1941

2) Exposé des titres de Jean Sauvaget, Paris 1946.

Müellifin ölümünden sonra yayımlanmış olan, tercümesini okuyucularımıza sunduğumuz bu küçük kitap [3], bilhassa Osmanlı devri bakımından kifayetsizdi. Bazı isim ve tarih yanlışlarını da ihtiva ediyordu. Onun için eserde rastladığımız yanlışları düzelttik; bazı eksikleri tamamladık. Hele Osmanlılar devrine giren isimlerle vakaları bir hayli genişlettik ve kitabın aslında bulunmayan, fakat bu alanda çalışanlara büyük kolaylıklar sağlayan cetveller de ekledik. Böylece fakülte ve yüksek okullarımızda İslâm Dünyası kültür ve sanat tarihi konularında çalışan gençlere daima elleri altında, kolaylıkla başvurabilecekleri bir yardımcı-kitap hazırlamış olduğumuzu sanıyoruz.

---

3) *Memento Chronologique d'Histoire Musulmane*, Paris 1950

İKİNCİ BASIMIN ÖNSÖZÜ

Bu küçük el-kitabının 1952 de yayımlanan ilk basımının birkaç yıl içinde tükenmesi, onun belli bir ihtiyaca cevap verdiğini gösterdi. Sürekli istekler karşısında ikinci basımının yapılması gerektiği anlaşıldı. Birinci basımda gözden kaçmış birkaç noktayı da düzeltmek ve özellikle İslâm tarihinin kültür ve medeniyet değerlerinin tarihî gelişme içindeki yerlerini göstermek ve İslâm dünyası dışındaki insanlığın ilerlemesi ile zaman bakımından bağlantıları kurmak yönlerinden gerekli eklemeleri de yapmak suretiyle genişletilmiş bulunan bu ikinci basımı hazırlandı.

Kitabımız dış bilim çevrelerinde de dikkati çekmiş ve ilgililere tanıtmak için islâm tarih ve kültürü alanında çıkan başlıca dergilerde, ondan bahseden yazılar görülmüştür. Bunlar arasında özellikle, değerli Oryantalist Prof. Bertold Spuler'in, kitabı baştan sonuna kadar titizlikle inceliyerek, rastladığı en ufak yanılmalara kadar belirtmek suretiyle yapmış ve Milletlerarası Şark Tetkikleri Cemiyetinin organı bulunan *Oriens* (C.VI, No.1, 30 Haziran 1953) de yayımlamış olduğu eleştirme, başta gelmektedir. Bu yazıda ileri sürülen beş on nokta üzerinde durulmuş ve hemen hepsi bu ikinci basımda memnunlukla düzeltilmiş veya açıklanmıştır.

Kitabımız hakkındaki son hükmünü, "Bu eser çok işe yarıyacak bir müracaat kitabıdır. Özellikle Karl Ploetz'un *Auszug aus der Geschicte* (Bielfeld 1951, 24 üncü basım) sinde islâm tarihi kısmı maalesef bir mütehassıs tarafından işlenmediği ve bu sebeple de birçok noktalarda itimada şayan olmadığı cihetle, bu eser bir kat daha kıymet kazanmaktadır. " şeklinde ifade eden Prof. Spuler'e, son şekliyle daha çok bizim olmuş bulunan bu küçük el-kitabının ikinci basımını yayımlarken, faydalandığımız tenkitlerinden dolayı duyduğumuz şükranı, burada da belirtmek isteriz.

S. K. YETKİN - F. R. UNAT

106		Nabat'lar Kırallığının yıkılması.
167–525		Yemen yöresinde Himyerliler devleti.
250–602		Hîre'de Lahmîler devleti.
300		Habeşlilerin Güney Arabistan'a ilk saldırışları.
461		Mısır Suriye ve Ermeni kiliselerinin Bizans Patrikliğinden ayrılarak bağımsız Patriklikler kurmaları.
530		Habeşlilerin Arabistan'a ikinci saldırışları.
571	Hazreti Muhammed'in doğumu (20 Nisan).	
575		Habeşlilerin Yemen'den çıkarılmaları.
595	Hazreti Muhammed'in Hatice ile evlenmesi.	
597		Roma ve Kostantiniyye arasındaki bağların kopması.
608	Kâbe'nin yeniden inşası.	
610	Arapların Sasanî hükümdarı II. Hüsrev'i yenmeleri.	
610	Hazreti Muhammed'in Mekke halkını İslâm olmağa dâvete başlaması.	Heraclius'ün imparator olması.
619	Hatice'nin ölümü.	
620	Hazreti Muhammed'in Akabe'de Medinelilerle ilk anlaşması.	

Hicretin I. yüzyılı	(16.VII.622 - 23.VII.719)	
622	Hazreti Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicreti. (16 Temmuz)	
	Medine'de ilk İslâm mescidinin inşası. - Hicret olayını başlangıç tutan Arap takviminin başlaması.	
623	Kıblenin Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'dan Mekke'deki Kâbe'ye çevrilmesi. Orucun farz olması ve Ezan okunma usulünün konulması.	
624	Bedir gazvesi.	
625	Uhud gazvesi.	
627	Hendek gazvesi. Hudeybiye barışı.	
628	Hayber seferi - Sasanî hükümdarı II. Hüsrev Perviz'in öldürülmesi	Bizans İmparatoru Heraklius'un Mısır'ı İranlılardan geri alması.
629	Müslümanlarla Bizanslılar arasında ilk çarpışma: Muta seferi.	Bizanslıların Vizigotlar tarafından İspanya'dan tardedilişi.
630	Mekke'nin İslâmlar tarafından zaptı - Huneyn ve Tebük muharebeleri.	
630–631	Bütün Arap yarımadasının Hazreti Muhammed'e boyun eğmesi.	
632	Hazreti Muhammed'in Veda haccı, ölümü (8 Haziran = 12 Rebiulevvel 632) - Ebu Bekir'in Halife seçilmesi.	
	Hazreti Muhammed'in ölümü üzerine Arabistan'da ayaklanmalar.	

633	Arap yarımadasındaki ayaklanmaların bastırılması - Güney Irak'ın zaptı.
	Araplarla Bizanslılar arasında savaş ve Müslümanların Filistin'de Ecnadîn zaferi.
634	Ebubekir'in ölümü - Ömer'in Halife seçilmesi
635	Şam'ın Araplar tarafından zaptı.
636	Yermuk seferi: Suriye'nin fethi - İranlılarla Kadsiye meydan savaşı.
637	Basra ve Kûfe şehirlerinin kurulması - Sasanîlerin Celûla'da yenilmeleri - Halife Ömer'in başkanlığında "Cabiye Meclisi"nin toplanması.
	636 da Araplar tarafından kuşatılan Kudüs'ün Halife Ömer'e teslim olması. Mescid-i Aksa' (Cami-i Ömer)nın inşası.
638	Antakya ve Halep şehirlerinin zaptı - Kudüs'te Mescid-i Aksâ diye anılan Cami-i Ömer'in Halife Ömer tarafından yaptırılması.
639–642	Arapların Mısır'ı istilâsı, İskenderiye'nin zaptı - Muaviye'nin Suriye valiliğine tâyini.
641	Urfa, Harran, Miyafarkin ve Musul'un zaptı.
642	Araplarla Sasanîler arasında Nihavent savaşı ve Sasanî devletinin yıkılışı - Amr ibn-ül Âs tarafından Fustat şehrinin kurulması ve Cami yaptırılması.
643	Trablus Garb'ın zaptı - Kudüs'te kutsal kaya üzerinde "Kubbe-tüs sahre" camiinin inşası.

644	Halife Ömer'in şehit edilmesi, Osman'ın Halife olması.
646	Arapların İran ve Türkistan'ı, Eskişehir'e kadar Anadolu'yu istilâları.
646–666	Doğu Anadolu'nun İslâmların eline geçmesi.
647	Sufetula muharebesi – Berber ülkelerinin Araplar tarafından istilâsına başlanması.
649	Muaviye tarafından Kıbrıs'ın zaptı.
651	Son Sasanî hükümdarının ölümü – İran'ın Araplar tarafından istilâsının tamamlanması.
651–652	Herat ve Belh'in Araplar tarafından zaptı.
653	Arapların Ankara'yı almaları – Halife Osman tarafından Kur'an âyetlerinin toplanıp düzene konulması.
654	Muaviye'nin Rodos'u alması.
655	Likya kıyılarında Bizans donanmasının İslâmlar tarafından bozulması – Mısır'da Halife Osman'a karşı ayaklanma.
656	Ali'nin isyanı – Osman'ın öldürülmesi – Muaviye'nin isyanı – Ali'nin Kûfe'de yerleşerek Irak'ta hâkim olması – Deve vak'ası – Halife Ali'nin Haricîleri bozguna uğratması.
657	Ali taraftarları ile Muaviye taraftarları arasında Irak'ta Sıffin savaşı.
658	Ebu MusaEl-eşarî'nin hakemliği ve Ali'nin Halifeliği kaybedişi.

660-750	EMEVÎ HALİFELERİ
660	Basra'da Kûfî yazı ile ilk Arap sikkesinin basılması - Muaviye'nin Kudüs'te Halifeliğini ilân etmesi.
661	Ali'nin öldürülmesi. Şam'ın Hilâfet merkezi yapılması.
661-664	Kâbil'in Araplar tarafından zaptı.
664-667	Arapların Hindistan'a ilk akınları.
668	Arapların Trakya'ya çıkmaları ve İstanbul'un Araplar tarafından bir yıl süren ilk kuşatılması - Kadıköy'ün zaptı - Galata'da Arap camiinin inşası.
670	Mısır'dan Cezayir'e kadar Kuzey Afrika'nın Araplar tarafından zaptı ve Kayrevavan'ın kuruluşu.
670-675	Kayrevan camiinin inşası.
674-679	İstanbul'un Araplar tarafından ikinci kuşatılması.
678	Hazreti Muhammed'in karısı Ayşe'nin ölümü.
680	Muaviye'nin ölümü - I. Yezid'in Halife olması - Kerbelâ olayı (10 ekim) ve Hüseyin'in şehit edilmesi - Şiîliğin zuhuru.
682	Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilmesinden sonra Yezid'in kendisini tanımayan Medine şehrini yağma ettirmesi ve Mekke'yi muhasara ederek Kâbe'yi mancınıklarla yıkmaya kalkışması.

683–684	Yezid'in ölümü üzerine yerine geçen oğlu II. Muaviye'nin çekilmesi ile Hakem oğlu Mervan'ın Şam'da ve Zübeyr oğlu Abdullah'ın da Mekke'de Halifeliklerini ilân etmeleri.	
684–692	Zübeyr oğlu Abdullah ile Abdülmelik arasında Halifelik için savaşlar.	
685	Mervan'ın karısı tarafından öldürülmesi üzerine oğlu Abdülmelik'in Halife olması.	
685–687	Kûfeli Muhtar'ın Irak'ta ayaklanması ve ifratçı Şiîliğin başlaması.	
691	Kudüs'te El-Aksa ve Kubbetüs Sahre (Cami-i Ömer) camilerinin Abdülmelik tarafından yaptırılan tamirlerinin sona ermesi.	
692	Haccac tarafından Mekke'nin kuşatılması ve zaptı ve Zübeyr oğlu Abdullah'ın öldürülmesi.	
693	Halife Abdülmelik adına ilk defa Araplar tarafından altın para bastırılması – Devlet idaresinin düzenlenip teşkilâtlandırılması – Arap dilinin resmî dil oluşu.	Galya'da altın para kesilmesinin durdurulması. – Lâtincenin konuşma dili olarak kullanılmasına son verilmesi.
694–714	Zalim Haccac'ın Irak valiliği.	
698	Araplar tarafından Kartaca'nın kesin zaptı.	
702	Haccac'ın valilik merkezi olarak Vâsıt şehrini kurması.	
705–715	Kuteybe kumandasındaki Arap orduları tarafından Batı Türkistan'ın tamamen istilâsı.	
705–717	Şam'da Emeviye Camiinin ve ilk minarenin inşası.	

706	Türkistan'ı kurtarmağa gelen Çin ordusunun Arapların Horasan valisi Kuteybe tarafından yenilmesi - Derbend ve Azerbaycan'ın Araplar tarafından zaptı. - Yusuf Ömer adlı bir Türk tarafından Mekke'de ilk defa olarak pamuktan kâğıt yapılması.
708–715	Sind ve Pencap yörelerinin Araplar tarafından zaptı.
709	Arapların Afrika'da Atlantik kıyılarına dayanması ve Kuzey Afrika fethinin tamamlanması - Buhara'nın Araplar tarafından zaptı.
710	Şam'da Halife Velid tarafından Ümeyye camii kebirinin yaptırılması.
710–711	Arapların Kilikya'yı istilâsı.
711	Arapların Tarık b. Ziyyad kumandasında İspanya'ya geçişi (Temmuz) ve Hindistan'da İndus vâdisine girmeleri.
712	Semerkant'ın Araplar tarafından zaptı ve Arapların kâğıt imalini öğrenmeleri.
713	Musa b. Nusayr'ın kumandasındaki Arap ordusunun Pireneler'i aşarak Fransa'yı tehdide başlaması - Arapların Kâşgar'a kadar yaklaşarak Çin sınırlarına dayanmaları. Kuteybe komutasındaki Arapların Fergana'yı zaptı.

Hicretin II. yüzyılı (24.VII.719 - 29.VII.816)

715	İslâm memleketlerinde yunancanın ortadan çekilişi - İlk minare inşası - Arapların Batı

	Anadolu'da Amorium (Eskişehir yakınlarında Asarköy) Bergama ve Sard'a kadar ilerlemeleri.
	Fergana'da Halifeye karşı isyan eden Kuteybe (doğ. 670) nin askerleri tarafından öldürülmesi.
716–717	Balear adalarının Araplar tarafından zaptı.
717–718	Araplar tarafından İstanbul'un üçüncü kuşatılması (Galata'da Arap Camiinin inşası.)
717–720	Abdülaziz oğlu Ömer'in Halifeliği ve vergi ıslahatı.
718	Eshabın en sonuncusu olmak üzere Ebu Tufayl Âmir'in ölümü.
719	Ömer b. Ebû Rebia'nın ölümü *(Yeni Şiir)*.
721	Toulouse'un Müslümanlar tarafından kuşatılması.
722	İstanbul'un Araplar tarafından dördüncü kuşatılması.
723	Konya ve Kemah şehirlerinin Arapların eline geçmesi.
724–743	Hazarların Halife Hişam'ın ordularına yenilmeleri ve Gürcistan'ın Arapların eline geçmesi.
725	Güney Fransa'da Carcassonne'un Müslümanlar tarafından zaptı.
	Mutezile fırkasının zuhuru.
726	Kurtuba'nın Abdurrahman Gafikî tarafından zaptı.
728	Hasan Basrî'nin ölümü. (doğ. 642)

	Halife Hişam b. Abdu'l-Melik tarafından "Kasru'l-Hayri'l-Garbî"nin Şam ile Palmyra arasındaki yol üzerinde inşa ettirilmesi.	
732	İspanya valisi Abdurrahman Gafikî'nin Fransa'da Tours şehrini zaptetmesi ve Poitiers'de yapılan savaşta ölmesi üzerine Arapların Charles Martel'e yenilerek geri çekilmeleri.	Bilge Han adına Orhun anıtlarının dikilmesi.
733	Şair Ferazdak'ın (doğ. 641?) ve Cerîr'in (doğ.653?) ölümleri.	
740	Zeyd b. Ali'nin ölümü. *(Mecmû'ül-fıkh il kebir)*	
	Müslümanların Kilva (Afrika'nın doğu sahilinde Zengibar Çevresi) ne yerleşmesi.	
743-744	Halife II. Velid tarafından Şam civarındaki Mışatta sarayının inşa ettirilmesi.	
745		Göktürk devletinin sona ermesi.
746	Horasan'da Abbasî dâileri (Ebu Müslim).	
	Suriye'de Kelb kabilesinin, Irak'ta Haricilerin ayaklanmaları.	
747	Horasan'da Ebu Müslim'in Abbas oğullarını başa geçirmek için ayaklanması.	
748	Ebu Müslim'in Nişabur'a girmesi - Abbasî taraftarlarının başına geçen Kahtaba'nın Gürcan yöresinde Emevîleri ilk defa yenmesi.	

749	Kahtaba'nın Emevî ordusunu İsfahan'da yenmesi ve Ambar civarındaki savaşta ölmesi- Abbasi kuvvetlerinin Kûfe'ye girmesi ve ilk Abbasî Halifesi olarak Ebül-Abbas'a Kûfe camiinde biat olunması.	
	Mutezileliğin kurucusu Vâsıl b. Atâ'nın ölümü (*Müdafaa kitabı*).	
750–1258	**ABBASÎ HALİFELERİ**	
750	Büyük Zab suyu kenarında Emevî ordusunun yenilmesi ile Emevî saltanatının yıkılması ve Kûfe şehri merkez olmak ve Ebül Abbas (Seffah) Halife tanınmak üzere Abbasî Halifeliğinin kurulması ve adına para bastırılması - Emevî Hanedanı mensuplarının yok edilmesi.	Talas'da Çinlilerin Türklere mağlûp oluşu.
751	Arapların Orta Asya'dan esir ederek getirdikleri Türkler eliyle kâğıt yapmağa başlamaları.	
	İlk Abbasî Halifesi Abdullah Seffah tarafından devlet merkezinin Kûfe'den Ambar şehrine taşınması.	
754–775	**Halife Mansur**	
754	Ebu Cafer-il Mansur'un Halife ve Bermek oğlu Halid'in vezir olması ve Abbasî saltanatının kurulmasını sağlayan Horasan valisi Ebu Müslim'in Halife tarafından hile ile öldürülmesi.	
756 (15 Mayıs)	Öldürülmekten tek kurtulmuş Emevî prensi I. Abdurrahman'ın bağımsız olarak Kur-	

	tuba'da Emirliğini kurması ve bütün İspanya'yı bir idare altında toplaması.	
757	İbn al-Mukaffa'nın ölümü (*Kelile ve Dimne*'nin pehleviceden tercüme edilmesi).	
758	Çin kıyılarında Kanton şehrinin Araplar tarafından denizden zaptı ve İslâmlığın Çin'e girmesi.	
	Güney Anadolu'nun tekrar Araplar tarafından zaptı ile Malatya'nın ve başka şehirlerin Bizanslılara karşı tahkim olunması.	
759	Arapların Fransa'dan çıkarılmaları.	
762	Bağdad'ın Halife Mansur tarafından kuruluşu. (Dört senede tamamlanmış ve Halifelik merkezi yapılmıştır.) Ali taraftarlarının Irak'ta ve Medine'de ayaklanmaları.	
765		Bağdad'a ilk defa bir Frank elçisinin gelmesi.
767	İmam-ı Âzam Ebu Hanife (Numan b. Sabit)nin ölümü.	
773	Arap rakamlarının ortaya çıkması.	
774	Hadîs ve tarih bilgini Ebu Mahnef'in (*Tarihî yazılar*) ve fıkıh bilgini Evzaî'nin (doğ. 707) ölümü.	
775–785	Halife Mehdi – Arap edebiyatı üzerinde İran etkisi – Maniheizm'e karşı savaş.	
776	Kimya bilgini Cabir b. Hayyan'ın ölümü.	
777	Harunürreşit'in Azerbaycan ve Ermenistan eyâletlerine vali olarak gönderilmesi.	

778–780	Tanrı olduğunu söyliyen Mervli Mukanna'ın Horasan'da ayaklanması.	Charlemagne'ın İspanya seferi ve Serkusta'da bozulup geri dönmesi: Roncevalles.
780	El-Mukanna'ın kendi sarayında yakılarak öldürülmesi.	
	Marun adlı bir papaz tarafından Cebeli Lübnan'da Marunî mezhebinin kurulması.	
	Endülüs Halifesi I. Abdurrahman'ın Saragossa (Serkusta)'yı Kurtuba devletine katması.	
782	Arapların Galata'yı denizden zaptettikten başka karadan Üsküdar'a kadar gelmeleri ve Bizans imparatorluğunu haraca bağlamaları.	
783	Halife Mehdi tarafından Mekke'nin genişletilip düzenlenmesi ve Kâbe'ye örtü koydurularak çevresindeki kubbeli ve sütunlu revakların yaptırılması.	
	Şair Salih b. Abdülkuddus'un zındık olduğu için çarmıha gerilerek idam edilmesi.	
786–809	**Halife Harunürreşit**	
786	Gramerci ve lûgatçi Halil Abu Abdürrahman'ın ölümü (doğ. 711?) (*Arab Aruz Kaideleri*)	
	Kurtuba'da Büyük Camiin inşası.	
	Endülüs Emevî Halifesi I. Abdurrahman tarafından Kurtuba camiinin yaptırılması.	
	Kazvin'de Cuma Mescid'in inşası.	

786–803	Bermekoğlu Yahya'nın vezirliği.	
786–809	Arap edebiyatının parlak devri.	
787		İznik Konsili – Arapların etkisi ile ikonokrastların aleyhinde karara varılması.
788	Fas'ta bağımsız İdrisî devletinin kuruluşu.	
794	Abbasîlerin ağır vergilerine karşı Mısır'da ayaklanma.	
795	Emevî Emirlerinin ikincisi I. Hişam zamanında İspanya'da Arapçanın resmî dil olarak kabulü.	
	Malikî Mezhebi kurucusu Imam Malik b. Anas'in ölümü (doğ. 715).	
796–822	İspanya'da I. Hakem devri – Kurtuba'nın ayaklanması – (Tuleytula'da Cumhuriyet).	
797		Bağdad'a ikinci defa Frank elçisi gelmesi.
799	İbn-i Agleb'in Afrika'ya irsî vali olarak atanması.	
800'e doğru	Batlamyos coğrafyasının Arapçaya çevrilmesi.	
800	Kâğıdın Mısır'da yapılmağa ve kullanılmağa başlanması	Şarlman'ın Batı Roma imparatoru olarak Romada taç giymesi. Bizans'ta 463 yılında kurulmuş olan Stoudion manastırında (Yedikule'de İmrahor camii) Uykusuzlar Tarikatı rahipleri arasında Başpapas Teodoris tarafından sıkı hayat kuralları konması.
		Hinduizm dininin kurulması.
	Aglebî'lerin Tunus'a hâkim olması (sonu: 909).	
	Kantonda Arapların Çinlilerle ilk ticarî münasebetlere başlamaları.	

801	Halife Harunürreşit tarafından Frank Kıralı Şarlman'a bir elçi eliyle Kudüs'teki Kamame kilisesi anahtarı ile çalar saat vesairenin hediye olarak gönderilmesi.
802	Üçüncü Frank elçisinin Bağdad'a gelmesi.
803	Harunürreşit tarafından vezir Yahya'nın öldürtülmesi suretiyle Bermekoğullarının yok edilmesi.
805	Ankara ve Kıbrıs'ın Arapların eline geçmesi.
	Rafi' b. Leys'in ayaklanması.
806	Arapların Korsika'ya saldırışları.
807	Rodos adasının Araplar tarafından zaptı.
	Harunürreşit tarafından Frank İmparatoru Şarlman'a ikinci defa elçi gönderilmesi ve Franklara Kudüs'teki kutsal yerleri için özel haklar tanıması.
808	II. İdris tarafından Fas şehrinin İdrisîler devletine merkez olarak kurulması.
809–810	Arapların Korsika ve Sardinya'yı vurmaları.
813	Şair Ebû Novas'ın ölümü. (doğ. 762) *(Hamriyyat)*
813–833	Halife Memûn'un saltanatı – Arap ilim ve edebiyatının gelişmesi – Mutezile mensuplarının çoğalması ve Kuran'ın mahlûk olduğu hakkındaki inancın genelleşmesi yolunda Halifenin gayret ve baskısı.

815	Muhammed b. İbrahim b. Tabataba'nın Kûfe'de saltanat iddiası ile ortaya çıkması.
	Endülüs Emevîleri ile Charlemagne arasında andlaşma.

Hicretin III. yüzyılı (30.VII.816 - 6.VIII.913)

816	Babek'in Azerbaycan'da ortaya çıkarak mezhebini yaymaya başlaması (Babek 836 da yakalanarak öldürülmüş ve 837 de bütün taraflıları yok edilmiştir).
817	Halife Memûn'un kızını Ali soyundan biri ile evlendirmesi – Iraklıların Mehdi'nin oğlu İbrahim'i Halife ilân etmeleri.
819	Ensap ilmi (Genealogie) bilgini İbn-ül Kelbî'nin ölümü.
820	İmam-ı Şafiî'nin Fustat'ta ölümü (doğ. 767).
	Tahir'in Horasan valiliğine tâyini.
822	Horasan'da Tahirîler (sonu: 872) devletinin kuruluşu.
	Endülüs Emevî Halifesi II. Abdurrahman tarafından Barcelona'nın zaptı.
822–852	Kurtuba'da Emevî Halifesi II. Abdurrahman'ın saltanatı.
825	İspanya'dan Emevîlerin Mısır'a kovduğu Araplar tarafından Girit adasının zaptı.
827	Mutezile görüşünün Halife Memûn tarafından resmî bir mezhep olarak tanınması.

830	Halife Memûn tarafından Ankara ve yöresinin fethi.
	Bağdat ve Şam'da birer Rasathane kurularak gökyüzü hareketlerinin izlenip yazılmasına başlanması - Memûn tarafından Bağdad'a öğretim için yollanması istenen Selânikli bir bilgin rahibin Bizans imparatoru Teofil tarafından gönderilmemesinin Bizanslılara savaş sebebi sayılması.
	Halife Memûn tarafından Bağdad'ta "Beytül hikme" adlı ilim akademisinin kuruluşu.
831	Bağdad'ta Zübeyd türbesinin inşası.
	Palermo'nun Araplar tarafından zaptı (Sicilya'nın zaptına 825 de başlanmış ve 902 de Taormina'nın zaptı ile tamamlanmıştır).
	Halife Memûn'un Anadolu seferi.
	Yunancadan tercümelere başlanması.
	İslâm bilginlerinden bir heyetin Sencar sahrasında iki boylam derecesi ile ekliptik eğilimi ölçmesi ve yerkürenin büyüklüğünü hesap etmesi.
833–842	**Halife Mutasım**
833–842	Halife Mutasım'ın büyük kardeşi Memûn'un tutumunu güderek Kuran'ın mahlûk ololduğu dâvasını kabul ettirmeğe uğraşması ve ehl-i sünnetin tepkileri.
836	Samarra'nın kuruluşu ve Abbasî devletine merkez oluşu.

	Türklerden bir Hassa ordusu kurulması.	
	Arapların Bari'ye çıkmaları.	
837	Kayrevan'da Büyük Cami'in inşası.	
837–842	Bizanslıların Araplara saldırmaları ve yenilgiyle çekilmeleri.	
840		Kırgızlar'ın Uygur imparatorluğunu yıkmaları.
842–847	**Halife Vâsık**	
842	Samarra'daki Büyük Camiin inşası.	Strasburg yeminleri.
	Arapların Mesina ve Toranto şehirlerini zaptı.	
843		Verdun antlaşması.
844	Endülüs Emevî devletinde posta teşkilâtı kurulması.	
845	Güney İtalya şehirlerinin Arap istilâsını önlemek üzere birleşmeleri.	
	Ebu Temmam'ın ölümü (doğ. 788?) *(Kasideler, Divân)*.	
846	İtalya yarımadasını güneyden istilâya başlayan Arap kuvvetlerinin Roma kapılarına dayanması.	
847 - 861	**Halife Mütevekkil**	
847	Türk muhafız birliklerinin ötekilere üstün tutulmaya başlanması.	
849	Halife Mütevekkil'in Alevîleri ve mutezile mensuplarını imha etmek suretiyle dinî inançta eski geleneğe dönmesi.	
	İtalya'da Beneventum şehrinin Araplar tarafından zaptı.	

849–850	Arapların Güney Fransa'da Provence bölgesine akınları.	
850	Büyük Matematikçi Harizmî(Mehmed b. Musa)'nin ölümü *(Hisab ül cebri vel mukabele)*.	
851	Arap seyyahı Vahid ile Ebu Said'in Çin'e seyahatleri.	
855	Hanbelî Mezhebinin İmamı Ahmed b. Hanbel'in (doğ. 780) Bağdad'ta ölümü.	Photius.
858		Hazarların Hıristiyanlığı kabulleri.
861	Halife Mütevekkil'in ulema ve vükelasının elbirliğiyle öldürülüp yerine oğlu Müstansır'ın geçirilmesi.	
862	Halife Müstansır'ın zehirle öldürülmesi üzerine yerine Müstain'in geçmesi – Türk Emir-ül ümeralarının bütün devlet işlerini ele almağa ve Halifede yalnız kuru bir unvan bırakmağa başlamaları.	
868	Mısır'da Tulunlular'ın (sonu: 905), İran'da Toharistan'da Saffarîlerin (sonu: 908) devlet kurmaları.	
869	Sicilya'ya yerleşen Araplar tarafından Malta adasının zaptı. Câhiz'in ölümü (doğ. 775?) *(Risale fi Fazail al-Etrâk, Kitabu'l-havavan...)*. Ünlü Hadîs bilgini Buharî'nin ölümü (doğ. 810) *(Al Cami' al-sahih)*.	Jean Scot Érigéne İstanbul'da dokuzuncu Konsilin toplanması – İstanbul ve Roma kiliselerinin birbirinden ayrılması. (Ortodoksluk, Katoliklik).
869–883	Güney Irak'ta siyahî esirler (zenciler)in ayaklanması ve bunlarla mücadeleler. Merkezleri Muhtare'nin zaptı suretiyle hareketin bastırılması.	

870	İfratçı şiîliğin bir kolu olan İsmaililik (Batınîler)in yayılmağa başlaması.	
871	Zencilerin bir cuma namazı sırasında anî olarak Basra'yı basmaları.	
874	Buhara'da Samanoğulları devletinin kuruluşu (sonu: 999) –	
875	Şiraz'daki Ulu Camiin yapılması.	
876–879	Kahire'de Tulunoğlu camiinin inşası.	
877	Yunan fen kitaplarını arapçaya çeviren Hüseyin b. İshak'ın ölümü – Ahmet b. Tulun'un Filistin'i ve Suriye'yi işgali.	
878	Sicilya'ya hakim olan Arapların Papa VIII. Jan'dan vergi almaya başlamaları.	
	On ikinci Şiî imamı Mehmed El-Muntazar (Mehdî) ın "ihtifa"sı.	
881	Kudüs piskoposunun İslâm idaresinden şikâyetlere başlıyarak Avrupa Hıristiyanlarını Haçlı seferlerine hazırlamağa başlaması.	
886	Din bilgini İbn-i Mace (Hafız Ebu Abdullah)ın ölümü (doğ. 824).	
887		Fransa'da Feodalizm'in başlangıcı.
888	Hadîs bilgini Ebu Davud (Süleyman İbn-i Eş'as)ın ölümü. (doğ. 817) (*Kitab al-Sunan*)	
889	Nişabur camiinin inşası.	

	Din bilgini İbn-i Kuteybe (Müslim)in ölümü (doğ. 828) *(Uyun-ül Ahbar)*.
891	Halife Mutemid'in kardeşi ve "Müdebbir ül - mülk,,ü olan devlet idarecisi Muvaffak'ın ölümü.
892	Abbasî devleti merkezinin Samarra'dan tekrar Bağdad'a nakli.
	Tarihçi ve Coğrafyacı Ahmed El - Belazurî'nin ölümü *(Fütuh ul - büldan)*.
893	İmam Muhammed bin İsa El-Termedi'nin ölümü (doğ. 827) *(Sahih-i Termedi)*.
894	Şiîler tarafından özel memur olarak Ebu Abdullah'ın Ifrikiye'ye gönderilmesi.
898	Mekke'deki "Darünnedve"-nin Halife Mutazıd tarafından yıktırılması.
900	Alevîlerden (Zeydîler) Yahya el-Hadi'nin Yemen'de Taba Taba devletini kurarak San'a-yı merkez yapması (sonu: 956)
	Karluk Türklerinin müslüman oluşu.
901	Ebu Abdullah'ın Berberileri Aglebîler aleyhine ayaklandırması ve Fatımilerden Ubeydullah'ın hâkimiyetini tanıması.
901–906	Bahreyn'de, Suriye'de, Yemen'de, Sind'de ve Kuzey Afrika'da Karmatlıların ayaklanması (ilk belirti: 877).
905	Halife Müktefi'nin ordu yollıyarak Tulunlular devletine son verip Mısır'ı tekrar Bağdad'a bağlaması.
909	Ubeydullah'ın Trablus Garb'ı zaptetmesi.

910	Tunus'da El-Mehdiye'de Ubeydullah tarafından Fatımî Halifeliğinin kuruluşu (sonu: 1171).	
911	Ebu Abdullah'ın Ubeydullah tarafından öldürtülmesi.	
913	Coğrafyacı İbn-i Hordazbeh'in ölümü (doğ. 820?) (*Kitab al-masalik va'l-mamalik 846*).	
913–943	Karmatların Irak'a baskınlar yapmaları ve hac yolunun emniyetini bozmaları.	
915	Mutezile bilginlerinden Ravendî (Hüseyin b. Yahya)nin ölümü.	
Hicretin IV. yüzyılı	(7.VIII.913 – 14.VIII.1010)	
921'den sonra	Volga Bulgarları arasında İslâmlığın tam yayılması.	
922	Hallac-ı Mansur'un Bağdad'da işkence ile öldürülmesi (doğ. 858).	
923	Tabarî tarihinin yazarı olan İbni Cerîr'in ölümü (doğ. 839) (*Cami ül-beyân fi tefsir-il-Kur'an, Tarih ül - Ümem v'el-mülûk*).	
923	Ebu Bekir Râzi'nin ölümü (İslâm dünyasının ve bütün ortaçağın pek büyük hekimi ve seririyatçısı) (doğ. 850) (*El-Havi fit-Tıb*).	Norman'ların Fransa'yı istilâsı – Macar'ların Rhone vâdisine inmesi – Bulgarların İstanbul'u kuşatma teşebbüsü.
927	Karmatların Kûfe'yi aldıktan sonra Bağdad'a hücumları.	
928–929	Karmatlıların Mekke'yi zaptetmeleri ve Kâbe'deki Hacer-i Esved'i alıp götürmeleri.	
929	Kurtuba Emiri III. Abdurrahman'ın Emevî Halifesi unvanını alması.	
	Astronomi bilgini El-Battani'nin ölümü. (doğ 858).	

929–1003	Musul ve Halep'te Hamdaniler.	
	Madrid'in İspanyollar (Leon krallığı) tarafından Araplardan zaptı.	
934	Fatımî hanedanının kurucusu Ebu Ubeydullah'ın Tunus'ta ölümü.	
935	El-Eşarî (Ebu'l-Hasan Ali)nin ölümü (doğ. 873) *(Makalat ül-İslâmiyyin).*	
	Mısır'da Ahşitlerin (Ihşitlar) devlet kurması (sonu: 969).	
	Bağdad'ta Türk muhafız birlikleri kumandanları için "Emîrül Ümera"lık görevi kurularak buraya Ebu Bekir Mehmed'in tâyini ile Abbasî devletinde gerçek idarenin Türklerin eline geçmesi.	
936	Kurtuba'da Medinet üz-Zehra'nın kuruluşu.	
	Abbasî'lerde Emirü'l-ümeralık makamının bir kat daha önem kazanması ile *Emirül-ümera* adlarının hutbelerde Halifelerden sonra okunmaya başlanması.	
940	Semerkand'da İran şairi Rudegi'nin ölümü.	Constantin Porphyrogénète *(De Cerimoniis aulae Byzantinae).*
941	Abbasî veziri ve Kûfi yazısından Nesih ve Sülüs yazılarını ortaya çıkaran hattat İbn-i Mukla'nın ölümü (doğ. 886).	
944	Seyfüddevle tarafından Halep Hamdanî kolunun kuruluşu (sonu: 1003).	
	Bizansla muharebe.	Nicephorus Phocas.
	Hanefi mezhebi müçtehitlerinden İmam Matüridî (Ebu Mansur Mehmed b. Mehmed)nin ölümü.	

945	El - Mütenebbi (915-965)nin şiirleri.	
	Büveyh oğullarından Ahmet b. Bûye (Muiz al-Davle)nin Bağdad'a girişi ve Abbasî Halifesini değiştirip yanına, Emirü'lmüminin olarak yerleşmesi.	
945–1055	Büveyh oğulları sülâlesinin Abbasî Halifelerini velâyet altında bulundurmaları.	
949–959	İspanya Müslümanlarının Fas'ta hâkimiyetleri.	
950	Kâğıdın İspanya'da yapılmağa ve kullanılmağa başlanması.	Hıristiyanlığın Danimarka'da yayılması.
	Farabî (Ebu Nasr Mehmed b. Mehmed) nin ölümü (doğ. 870) (*İhsâ ül-Ulûm, Şerh-i Kitab-ül Burhan il-Aristatalis*).	
955	Endülüs tarihçisi Razî (Ahmed)nin ölümü (doğ. 888) (*Tarih-i Mülûk ül Endülüs*)	
956	Tarihçi ve coğrafyacı Mesûdî'nin Mısır'da ölümü (*Mürue üz-Zeheb, Bin bir Gece*).	
960	Karahanlılar arasında (Kaşgar ve yöresi) İslâmlığın yayılışı.	
961	Mısırlı tarihçi El-Kindî (Ebu Ömer Mehmed b. Yusuf)nin ölümü (doğ. 897).	
962	Gazneli Alptekin'in Samanoğullarından ayrılarak bağımsızlığa kavuşması.	
	Muharremin onuncu günü yapılan "Kerbelâ matemi" âyininin Muiz al- Davle tarafından ihdası.	

965	Hazerlerin Harzemlilerin yardımlarını sağlamak üzere İslâmlığı kabulleri.
	Şair El-Mütenebbi'nin ölümü (doğ. 915).
	Fatımilerin Mısır'ı ve Suriye'yi zaptı.
969	Kahire şehrinin kuruluşu.
970'e doğru	Selçuk Türklerinin Doğudan Abbasî hudutlarına girmeğe başlamaları.
972	Fatımilerin Afrika valisi Yusuf Bulukkin'in bağımsızlığını ilân etmesi.
973	Fatımi'lerin Kahire'yi devlet merkezi yaparak Mısır'a yerleşmeleri (sonu: 1171).
	Kahire'de El-Ezher camiinin yapılması. (Medrese haline getirilmesi: 996)
975	Bağdad'ta astronom Ebü'l-Vefa'nın (940-998) ay hakkında incelemelerde bulunması.
976	Büveyhoğlu Adîd üd-Devle'nin Irak ve İran idaresini birleştirmesi.
976–997	Gazneli Nasırüddin Sebüktekin'in Hind fütuhatı.
977	Gramerci İbn-ül Kutya'nın ölümü (doğumu: 890?).
978	Büveyhoğlu Adîdüd - Devlenin Medine şehrinin çevresine sur yaptırması.
	Mukaddesî (Ebu Abdullah) nin (Ölm. 1000?) eserini yazması. (*Ahsan al-takasim fi marifat al-akalîm*)

983	Basra'da "Ihvan üs safa" adlı gizli ilim cemiyetinin kuruluşu.	
		Verona büyük Diyeti: İtalyan ve Alman ulularının müslümanlara karşı kutsal bir savaşı kararlaştırmaları.
985	Coğrafyacı El-Mukaddesî (Ebu Abdullah)nin ölümü (*Ahsan al-takasîm fi marifat al-akalim*).	
987	Kurtuba camii kebirinin inşası.	Paris: Saint - Germain des Prés'nin kapı revakı ve çan kulesi.
988	Fatımîlerin Suriye fethini tamamlamaları. Bağdad'ta bir Rasathane kurularak astronomi rasatları yapılmağa başlanması.	Kief Knezi Vladimir (956-1015) in Hıristiyanlığı kabul eden ilk hükümdar sıfatı ile bu dinin Ruslar arasında yayılmasına öncülük etmesi ve Ortodoks mezhebinin Rusya'da resmî din olarak kabulü.
990	Firdevsî'nin Şehnameyi yazmağa başlaması.	
990–1096	Diyarbakır'da Mervanîler.	
995	Gaznelilerin Horasan'ı Samanlılar'dan zaptetmeleri. Ünlü bibliyograf Nedim (Mehmed b. İshak) ın ölümü (*Fihrist il-Kütüb, 988*).	
996	Fatımî Halifesi El-Aziz (975-996) tarafından Kahire'de Ezher Camiinin Şiî doktrininin öğretimi ve propagandası amacı ile bir medrese haline getirilerek burada ayrıca bir yoksullar yurdu kurulması.	
997	Gazneli Mahmud'un tahta çıkışı. İslâmlığın Hindistan'a yayılışı ve Tenge adlı gümüş paranın basılışı.	Saint Etienne'in taç giymesi. Macaristan'da Hıristiyanlığın yayılması.
999	Karluk Türklerinin Buhara'yı almaları.	

1000	Guz Türklerinin Rusya'ya, Selçukluların Maveraünnehir'e girmeleri.	
1002	Lûgatçi Nişaburlu Cevherî'nin ölümü *(El-Sahhah)*.	
1005	Kahire'de Darülhikme veya Darülilim adı ile bir araştırma merkezinin kurulması.	

Hicretin V. yüzyılı (15.VIII.1010–21.VIII.1107)

1010	Fatımî Halifesi Hakim'in Kudüs'teki Kamame kilisesini yıktırması ve Harunürreşid tarafından Franklara verilmiş olan imtiyazları kaldırması. (1037 de Bizanslılar beş bin esir vermek karşılığında Halifeden izin alarak kiliseyi yeniden yaptırmışlardır).	
1012	Fatımî Halifesi Hakîm tarafından bütün Hıristiyanların Kudüs'ten çıkarılması.	
1015	Magrib müslümanlarının Hanefî mezhebini bırakarak Afrikiye Hâkimi Ebu Temîm'in emriyle Malikî mezhebine geçmeleri.	
1016		Norman'ların Güney İtalya'ya gelişi.
1017	Erdebil Ulu camiinin yapılması.	
1020	Firdevsî (Hasan b. İshak)nin ölümü (doğ. 932) *(Şehnâme)*.	
1021	Kandehar ve Keşmir'in Gazneliler tarafından zaptı.	
1023–1091	İşbiliye'de Abbadîler.	
1025		Bugün kullanılan Musikî nota sisteminin ortaya konulması.

1030	Gazneli Mahmud'un ölümü (doğ. 967).	
	Tarihçi İbni Miskeveyh'in ölümü *(Tecarüb ül-Ümem)*.	
1031	Kurtuba'da Emevî Halifeliğinin sona erişi "Tevaif-ül-mülûk".	
	Tuğrul Bey'in Merv'i Gaznelilerden alışı.	
1037	Büyük İslâm bilgini ve filozofu İbni Sina'nın ölümü (doğ. 980). *(El-kanun fit-Tıb)*.	Kief'de Ayasofya'nın inşası.
1039	Dandanakan'da Gaznelileri yenerek Selçukluların Horasan'ı almaları.	
1040	Nişabur ve İsfahan'da Tuğrul Bey'in Selçuklu devletini kurması.	
1041		Montriond Konsili: Dünya Hıristiyanları arasında "Tanrı mütarekesi" anlaşmasına varılması.
1045 (yahut 46)	Kayruvan'ın Fatımîlerle olan bütün dinî bağlılıklarını kesmesi.	
1046		Raoul Glaber: *Historiae.*
1051	Büyük bilgin El-Biruni'nin ölümü (doğ. 973). *(Tahkik mâ-lil Hind, Asâr ül-bâkiye an il-kurûn ilhâliye).*	
	Selçukluların Isfahan'ı almaları ve Irak'ı Acem'e inmeleri.	
1052	Hulâl'lilerin Kuzey Afrika'yı istilâları (Murabıtlar).	
1054		İstanbul Patriği Mihail Kerularius'un aforoz edilmesi - Roma ile Şark kilisesi arasında kesin ayrılık.
1055	Selçukluların Bağdad'a girişi. Büveyhoğullarından Abbasî	

	Halifelerinin vesayetini Tuğrul Bey'in alması.	
1057	Ebul'âlâ al-Maarri'nin ölümü (doğ. 973) (*Risalet ül-Gufran*).	
1060	Normanların Sicilya'yı Araplardan zaptetmeleri ve Aglebîler devletinin sona ermesi. İranlı Şair Nasırı Hüsrev'in ölümü (doğ. 1003) (*Divan, Sefername*).	
1061	Murabıtların en ünlüsü olan Yusuf b. Taşfin'in tahta geçişi (ölm. 1107) ve Merakeş'in kuruluşu.	Caen'de kadınlar manastırının kuruluşu.
1063	Tuğrul Bey'in Rey'de ölümü (doğ. 1038).	
1063–1092	Nizamül-Mülk'ün (1018-1092) vezirliği.	
1064	Kurtubalı filozof Ibn-i Hazm'ın ölümü (doğ. 994).	
1065		"Rolland'ın Şarkısı"nın ilk yazılışı.
1066		Fatih Guillaume'un İngiltere Kıralı olması.
1067	Bağdad'da Nizamiye medresesinin kuruluşu (İlk müderris: Ebu İshak Şirazî; ölm. 1083).	
1069	Konya'nın Selçuklular tarafından ilk zaptı.	
1069–1070	Yusuf Hashacib'in *Kutadgu Bilig*'i yazması.	
1070–1080	Selçukluların Suriye ve Filistin'i istilâları.	
1071	Alp Arslan'ın Malazgirt zaferi ve Bizans İmparatoru Diogenis'in esir düşmesi (26 Ağustos). Kudüs'ün Selçuklulara geçmesi.	Normanların Bari'yi zaptı.

1072	Abbasî Halifesi Kaim Bil-lah tarafından Selçuk Sultanı Melikşah'a "Emîr ül-Mümînin" unvanının verilmesi.	
1072–1107	Selçuklu Kutulmuşoğlu Süleyman'ın ve oğullarının Anadolu fütuhatı.	
1074	Kaşgarlı Mahmud'un "*Divan-ı Lûgat it-Türk*"ü yazması.	
1076	Şam'ın Selçuklulara geçmesi.	
1077	Anadolu Selçukluları devletinin Konya'da kuruluşu.	Alman İmparatoru IV. Hanri' nin Canossa şatosunda Papa VII. Greguar'dan af dilemesi (Papalık nüfuzunun üstün gelmesi).
1078	Melikşah tarafından kardeşi Tutuş'a Suriye ve Filistin'in verilmesi.	
	İznik'in Selçuklular tarafından zaptı.	
1079	Celâlüddin lâkabını da taşıyan Melikşah adına "Celâlî takvimi"nin kabulü.	
	İsfahan'da Selçukluların Cuma Mescidini büyültmeleri.	
1081–1118		İstanbul'un Türkler tarafından fethinden sonra Kariye camiine tahvil edilen Chora kilisesinin inşası (Mozayikler: 1310–20).
1084	Antakya'nın Selçuklular tarafından zaptı.	Salerno Tıp okulunun kuruluşu.
1085	Konya Selçuk Sultanı Kutulmuş oğlu Süleyman'ın ölümü.	
	Melikşah'ın Selçuk birliğini yeniden kurması.	
		İspanya'da Leon ve Kastilya kıralı VI. Alfons tarafından Tuleytule'nin zaptı suretiyle

		buradaki İslâm hâkimiyetine son verilmesi.
1086 (23 Ekim)	Murabıtların İspanyolları Zâllaka'da yenmeleri.	
1086–1091		Trakya ve Bulgaristan'da Bogomil ayaklanması (Mezhebin kurucusu 1110 da İstanbul'da yakılarak öldürülmüştür).
		Bologna Üniversitesinin kuruluşu – Salerno Üniversitesinde Arap tababetinin öğretilmesi.
1089	Selçukluların Semerkant ve Buhara'yı almaları.	
1090'a doğru	Araplar tarafından pusulanın kullanılışı hakkında ilk kayıtların görülmesi.	
1090	Hasan b. Sabbah'ın Alamut'u zaptederek Haşişîler'i bağımsız bir devlet halinde teşkilâtlandırması.	
	Murabıtların İspanya topraklarına da hakimiyetlerini yaymaları.	
1091	Müslümanların Korsika'yı zaptı.	
	Nizamülmülk'ün "*Siyasetname*"yi yazması.	
1092	Melikşah'ın (doğ. 1055) ve Nizamülmülk'ün (doğ. 1017) öldürülmesi (*Siyasetname, 1091*).	Sen Jan şövalyeleri tarikatinin askerî bir sistemle teşkilâtlandırılması (Hospitaliye'ler).
	Melikşah'ın ölümü üzerine I. Kılıçarslan tarafından Konya Selçuk devletinin bağımsız olarak yeniden kuruluşu.	
1094		Papas Pièrre l'Hermit'in Kudüs'ü ziyareti.

	Fatımî Halifesi Mustansır'ın ölümü – İsmailî hareketinin sona ermesi.	
1095		Papa II. Urbain'ın Fransa seyahati, Clermont Konsili – Papa tarafından ilk Haçlı seferinin ilânı (27 Kasım). Pierre l'Hermit'in propaganda gezileri.
1096–1270	**Haçlı Seferleri**	
1096–1099	Birinci Haçlı seferi.	
1096	İlk Haçlı topluluklarının İstanbul'a gelinceye kadar yolda açlıktan ve hastalıktan perişan olarak erimeleri ve İznik yakınlarında Selçuklular tarafından yok edilmeleri.	
1097	Haçlıların Anadolu Selçuklu devletinin merkez'i İznik'i zaptetmeleri ve Eskişehir civarında Sultan I. Kılıçarslan tarafından (1 Temmuz) bozguna uğratılmaları.	
1098 (Mart)		Frankların Urfa'yı zaptederek Baudouin de Boulogne idaresinde bir kontluk kurmaları.
1098 (Haziran)		Antakya'nın Haçlılar tarafından zaptı ve burada Bohemond tarafından bir prenslik kurulması.
	Kudüs'ün Artuklulardan Fatımîlerin eline geçmesi.	
1099	Haçlıların Kudüs'e girişi (15 Temmuz). Şehirde kalan İslâmlarla Musevilerin yok edilmeleri ve mallarının yağması.	
1099 (22 Tem.)		Kudüs'te feodal rejime uygun bir krallık kurulması ve Godfroy de Bouillon'un "mukaddes mezarın koruyucusu" unvanile kıral seçilmesi.
	Astronomi ve coğrafya bilgini Endülüslü Ebu Abdullah Mehmed'in ölümü.	

Hicretin VI. yüzyılı (22.VIII.1107 – 28.VIII.1204)

1100		Kâğıdın İstanbul'da Bizanslılar tarafından yapılmaya ve kullanılmağa başlanması.
1101		Haçlıları takviye için gelen yeni kuvvetlerin başarısız savaşları.
1102		Kâğıdın Sicilya'da yapılmaya ve kullanılmağa başlanması.
		Kudüs Kıralı Baudouin'ın Remle'de Fatımîleri yenerek Cesarea'yi (Bugün harap olan Kaysâriyye) alması.
1104	Tuğtekin'in bağımsız olarak Şam'a hâkim olması.	
	Haçlıların Akkâ ve Byblos (Cübeyl)'u zaptetmeleri ve Harran'da Türklere yenilmeleri.	
1105	Antakya kıral naibi Tancrede'in Türklerle yaptığı savaş sonucu Haleb'i tehdide başlaması.	
1106	Tancrede'in Apamée'yi (Birecik), I. Kılıçarslan'ın Malatya'yı zaptetmeleri.	
1109		Haçlıların Trablus Şam ve Beyrut'u zaptederek Trablus kontluğunu kurmaları.
1112	Gazalî'nin Tus şehrinde ölümü (doğ. 1058) (*İhya ul-ulûm-üd-din,* 1106).	
1113	İmam Ebu Bekir Mehmed b. Ahmed El-Şafiî'nin ölümü (*Hilyet ül-Ulema fi Mezahib ül-Fukaha*).	
		Kıral I. Baudouine'ın Taberiye savaşı ile Türklerin ilerlemesini durdurması.

1115	Şam Atabeyi Tuğtekin ile Haçlılar arasında birlik.	
1116–1118		Kudüs Kıralı I. Baudouin'in Mısır seferi.
1117–1157	Büyük Selçuklu hükümdarı Sultan Sencer'in saltanatı.	
1118		Kudüs'e hac ziyaretine giden Hıristiyanları yolda korumak üzere askerî bir sistemle Tampliye'ler adlı bir rahip tarikatinin kurulması.
1121	Isfahan'da Mescid-i Cuma adlı büyük camiin Büyük Selçuklu İmparatoru Sencer tarafından inşa ettirilmesi.	
1122	Harirî (Kasım b. Ali) nin ölümü (doğ. 1054) (*Makamat*).	Papalıkla Almanya imparatorları arasında Worms anlaşması.
	Fas'ta Muvahhidler'in İbn-i Tumert idaresinde Murabıtlara karşı ayaklanmaları.	
1123	Ömer Hayyam'ın ölümü (doğ. 1037).	
1124	Sur'un Haçlılar tarafından zaptı.	
	Hasan Sabbah'ın ölümü – Büzürk Ummid'in Haşişîlerin Büyük Üstadı (Şeyh ül-Cebel) tanınması.	
1125	Musul Atabeyi Pursukî tarafından Haleb'in zaptı.	
1127	Atabek Emir İmadeddin Zengi'nin Musul'da bağımsızlığını ilân etmesi ve Haçlılara karşı savaş hazırlıklarının başlaması.	
1128	Nurettin Zengi'nin Haleb'i ele geçirmesi.	

1130	Muvahhidler devletinin Muhammed b. Tumert tarafından kuruluşu (sonu: 1269).	
	Nurettin Zengi'nin Hama'yı alması ve Antakya'ya hücumu.	
1135		VII. Alfons'un İspanya İmparatoru unvanını alarak Leon, Kastilya, Navar ve Aragon kırallıklarını birleştirmesi.
	İmadeddin Zengi'nin Trablus Kontluğunu zaptı - Tlemsen Cami-i Kebîrinin inşası.	
1137	Selçuklular'ın Atabeyler idaresinde parçalanması.	
1140	Adsız tarafından Harzemşahlar sülâlesinin kurulması (Bağımsızlığın ilânı: 1148).	
	Şam'ı kuşatan İmadeddin Zengi'nin Şam ile ittifak eden Kudüs kıralının baskısı ile kuşatmayı kaldırmaya zorlanması.	
1141-1143		Cluny Manastırı Başkeşişi Pièrre le Venerable tarafından *Kur'an*'ın lâtinceye tercüme edilmesi.
1142	İmadeddin Zengi'nin Asi nehri (Oronte) boyunda Haçlıları yenmesi.	
1144	Zemahşeri'nin ölümü (doğ. 1075) *(El-Keşşaf)*.	
	İmadeddin Zengi'nin Urfa'yı zapt ederek buradaki Haçlı kontluğuna son vermesi.	
1145		Segovi'de Robert de Chester tarafından Harizmi'nin Cebir kitabının tercüme edilmesi. Toledo'da mütercimler mektebinin kuruluşu.

1146	İmadeddin Zengi'nin yerine Halep'te oğlu Nurettin'in ve Musul'da Seyfettin Gazi'nin geçmeleri.	
	Kamış şekeri yapma ve ipek ile kumaş dokuma usullerinin Sicilya adası yolu ile İslâm memleketlerinden Avrupa'ya girmesi.	
1147–1149	Lizbon'un İslâmların elinden çıkması.	
1147	İkinci Haçlı Savaşı.	
	Muvahhitler'in zaptetmesi ile Merakeş'te Murabıtlar hükûmetinin son bulması.	
1147 (Ekim)	Alman İmparatoru III. Conrad kumandasında gelen ikinci Haçlı ordusunun Eskişehir'de Selçuk Türkleri tarafından yenilmesi.	
1148	İkinci Haçlı ordusunun Şam önünde kesin yenilmesi.	
1149	Guriler'in Gazne'yi zaptetmeleri, Gaznelilerin İran'daki hâkimiyetlerinin sona ermesi.	
	Nureddin'in Apame (Birecik) yi zaptı.	
1150	Müslümanlarla Haçlılar arasında Âzaz uzlaşması.	Bizanslı bilgin ve şair Jean Tzetzés (1110-1185).
1150–1190	Merakeş'te Kutubiye camiinin inşası.	
1152		Frederick Barbarossa'nın tahta çıkışı.
1153	İdrisî (1100–1166)nin Sicilya'da Norman kıralı Roger için "*Nüzhet-ül-müştak fi ihtirak-il-âfak*" adlı coğrafya kitabını yazması ve dünya haritasını çizmesi.	

1154	Nurettin Zengi tarafından Şam'ın Haçlılardan kurtarılışı.	Kâğıdın İtalya'da yapılmaya ve kullanılmağa başlanması.
1155	Konya'da Sultan Alâeddin Ulu camiinin inşası.	
1156		*Kur'anı* lâtinceye çeviren Cluny manastırı Başkeşişi Pièrre le Vénérable'in ölümü (doğ. 1094).
1156–1160	Tunus'ta müslümanların Haçlılar tarafından zaptedilen yerleri geri almaları.	
1159	Halep'in Franklar ve Bizanslılar tarafından kuşatılması ve Nureddin ile barış yapılması.	
1160	Kurtuba'da Şair İbni Kuzmân'ın ölümü.	Beroul: *Tristan ile Yseult* – *Niebelungen* destanlarının yazılışı.
1163	Şeyh ül-Cebel Reşidüddin Sinan'ın (ölm. 1193) Masyaf'da yerleşip Haşişîler'i teşkilâtlandırması.	Frankların Bizanslılarla birleşerek Dimyat'ı kuşatmaları.
1163–1182		Paris'te Notre Dame kilisesinin yapılması.
1164	Nurettin'in Şirkûh eliyle Mısır'ı işgali ve Harim'i zaptı.	
1166	Kadirî tarikatı kurucusu Şeyh Abdülkadir Geylanî'nin ölümü (doğ. 1077).	
	Ahmed Yesevî'nin ölümü.	
1167–1169	Kahire'yi zapteden Haçlılardan, şehrin Nurettin'in Salâhattin kumandasında gönderdiği kuvvetler tarafından kurtarılması ve Salâhattin'in İmam Şafî'nin mezarı başında öldürülen Şirkûh yerine Fatımî Halifesine vezir olması.	

1170	Gazze'nin Salâhattin Eyyübî tarafından Haçlılardan geri alınması.	Thomas Becket'in katli.
	Kudüs Kıralı Amaury kumandasındaki Haçlıların Nureddin'i Lût gölü yanında ve Salâhattin'i Gazze'de yenmesi.	
1171	Salâhattin Eyyubî'nin Mısır'da Fatımî Halifelerine son vererek idareyi ele alması ve sünnîliğin şiîliğe üstün gelmesi.	
	Salâhattin Eyyubî'nin Mısır'da hutbelerde Abbasî Halifelerinin adını okutturması.	
	Selâhattin'in Ayla (Eyle) limanını fethetmesi.	
1174	Nurettin Zengi'nin Şam'da ölmesi üzerine Salâhattin'in Şam'ı zaptederek Suriye'yi idaresi altına alması (28 Ekim).	
1176	Selçukluların Miryokefalon'da (Denizli civarı) Bizanslıları yenmeleri.	
	Salâhattin Eyyubî'nin Kahire şehrine sur ve Mukattam tepesine bir kale yaptırması.	
1179	Salâhattin'in Sur'a akını.	
1180	Salâhattin ile Kudüs kıralı IV. Baudoin arasında mütareke.	
1182	Selâhattin'in Nazaret, Taberiye ve Beyrut'a hücumları.	
1183	Rufaî tarikatı kurucusu Şeyh Ahmet Rufaî'nin ölümü (doğ. 1116?).	
	Salâhattin tarafından Urfa ve Haleb'in zaptı ve Samariya'nın tahribi.	

1184	Salâhattin'in Galilée (Celîle)yi tahrip, Taberiye ve Lazkıye şehirlerini zaptetmesi.	
1185	Endülüslü filozof Ebubekir İbni Tufeyl'in ölümü *(Hayy ibni Yakzan)*.	
1187	Salâhattin Eyyubî'nin Frankları Hattin'de yenerek ve hiçbir yağma ve tahribe meydan vermiyerek Kudüs'ü geri alması (Eylül).	
1188	Sur, Trablus ve Antakya dışında bütün yerlerin Salâhattin tarafından Haçlıların elinden kurtarılması. Haclı seferleri tarihçisi Esame b. Munkiz'in ölümü (doğ. 1095) *(Kitab ül-İtibar)*.	
1189	Haçlıların Akkâ'yı kuşatmaları.	
1189–1192	Üçüncü Haçlı seferi.	
1190'a doğru		Pusulanın Avrupa'da ilk zikredilişi (Guyot de Provins).
1190	Almanya İmparatoru Fredrik Barbarosa (1152–1190) nın Anadolu'dan geçişi ve Konya'nın Haçlılar tarafından işgali (Mayıs).	
1191	Şeyh Şahabettin Sühreverdî'nin ölümü (doğ. 1154) *(Heyakil ün-Nur)*.	Tötön Şövalyeleri ocağının Akkâ'da kuruluşu.
1191–1192	Philippe Auguste ile Arslan Yürekli Rişard'ın Salâhattin Eyyubî ile karşılaşması.	Kıbrıs'ın Haçlılar tarafından zaptı.
1191-1194	Gurîler tarafından Delhi'nin zaptı ve Kanecc kırallığının ortadan kaldırılışı.	
1192	Haçlıların Akkâ'yı ele geçirmeleri (12 Temmuz) ve Salâhattin ile üç yıl süreli geçici bir barış yapmaları (2 Kasım).	Guy de Lusignan'nın Haçlılar tarafından zaptedilen Kıbrıs'ı Tampeliyelerden satın alarak burada hanedanına bağlı bir hükûmet kurması.

1192–1194	İngiltere kıralı Arslan Yürekli Rişard'ın Salâhattin'e esir düşmesi ve İmparator IV. Hanri tarafından ağır bir fidye karşılığı kurtarılması.	
1193	Salâhattin Eyyubî'nin ölümü (doğ. 1138) ve devletinin parçalanması (Mısır, Şam ve Halep Eyyubîleri).	
1194		Chartres katedralinin inşası (sonu: 1260).
1195	Muvahhidler'den el-Mansur'-(Yakup b. Yusuf)un Kastillileri el-Arak'da yenmesi.	
1198	İbni Rüşd'ün (Ebül-Velîd Mehmed) Merakeş'te ölümü (doğ. 1126) (*Tahafut üt-Tahafut*).	
1199-1230	Eski Delhi'de Kuvvet ül-İslâm Camiinin minaresi ve Hindistan'a hakim olan müslüman Türklerin bir zafer anıtı olarak Kutbüddin Aybey zamanında başlanıp İletmiş devrinde tamamlanan Kutup Minar'ın inşası.	
1200	Şafiî bilgini ve Vezir İmad-üd-Din Kâtib'in ölümü (doğ. 1125).	
1201–1204	Dördüncü Haçlı seferi.	
1201	Hicaz kırallığına esas teşkil eden Osmanlı idaresindeki Mekke şerifleri sülâlesinin Ebu Aziz Kutade tarafından bağımsız bir hükûmet halinde Mekke'de kurulması.	
1202	Gence'li şair Nizamî'nin ölümü (doğ. 1126) (*Hamse*).	Temuçin tarafından Moğol imparatorluğunun kurulması (1206 Cengiz Han unvanını alması).

1203		Engizisyon mahkemelerinin kurulması.
1204	I. Keyhüsrev'in Anadolu Selçuk devletini idaresinde toplıyarak Konya'da yerleşmesi.	Trabzon Rum imparatorluğu-(Pontus Kırallığı)nun Doğu Karadeniz bölgesinde kurulması (sonu: 1461).
	Dördüncü Haçlı seferinde İstanbul'un Lâtinler tarafından zaptı ve burada bir Lâtin imparatorluğu kurulması (sonu: 1261)	
1207	Harzemlilerin Karahataları yenmesi.	
1207–1208	Halep Eyyubî Sultanı Gıyaseddin Gazi ile Venedik arasında ticaret andlaşması.	
1208		Teodor Laskaris'in İznik'te Bizans tacını giyerek İznik Rum İmparatorluğu adı altında Bizans'ı (Şark imparatorluğu) Kuzey ve Batı Anadolu'da devam ettirmeğe başlaması.
		Saint Dominique tarafından "Vaiz biraderler - Frères Prècheurs" tarikatinin kurulması.
1209	İmam Fahreddin Razî'nin ölümü (doğ. 1149).	Fransisken Rahipleri cemaatının ilk teşkilâtlanması.
		Akkâ'da bir Haçlı prensliğinin kurulması (sonu: 1218).
1212	Kastillilerin Las Navas de Tolosa savaşında Muvahhidleri yenmesi ve Tuleytule şehrini İslâmlardan almaları.	
1214		Oxford Üniversitesinin kuruluşu.
1215		Cengiz Han'ın Pekin'i zaptedişi, Magna-Charta'nın ilânı – Papa III. İnocent tarafından Paris Üniversitesi tüzüğünün kabulü.
1218	Eyyubî İmparatorluğunun parçalanması (Suriye ile Mısır'ın ayrılması).	
	Ünlü seyyah ve tarihçi İbni Cübeyr'in ölümü (doğ. 1145).	

1218–1221	Beşinci Haçlı seferi.	
1218–1219	Haçlıların Mısır'a saldırışları ve Dimyat'ı ele geçirmeleri.	
1219	İbn ül-Cevzî sanı ile tanınan lûgatçi Abdullah El-Ubberi'nin ölümü (doğ. 1143) (*El-Tibyan fi izah il-Kuran*).	
1219–1220	Harzem, Buhara ve Semerkand, Belh ve Nişabur'un Moğolların eline geçmesi.	
1220–1221	Cengiz'in Mehmet Harzemşah'a harb açarak Harzemi ve Celâlettin Harzemşah'ın yenilmesiyle İran'ı istilâsı.	
1221	Dimyat'ın geri alınması ve Haçlıların Mısır'dan çıkarılmaları üzerine İslâmlarla Haçlılar arasında yedi yıllık barış yapılması.	
1224		Napoli Üniversitesinin kurulması.
1225–1232	Muvahhidî'lerin İspanya'dan çekilişleri.	
1226	Mevlâna Celâlettin Rumî'nin babası Bahaettin Veled (ölm. 1230) ile Konya'ya gelmesi.	
	İbni Muin'ül Muslî'nin ölümü (*İstinbatü'l-Muin fi'l - İlel vet - Tarih*).	
1227		Cengiz Han'ın ölümü (doğ. 1155) ve imparatorluğun dört oğlu arasında parçalanması.
1228–1239	Altıncı Haçlı seferi.	
1228	Hafsîlerin Tunus'a yerleşmesi.	Kâğıdın Almanya'da yapılmaya ve kullanılmağa başlanması.
		Padova Üniversitesinin kurulması.

1229	Eyyubî hükümdarı Melik El-Kâmil ile II. Fredrik arasında Yafa'da on yıl süre barış olmak, Nasıra, Beytüllahım ve Kudüs geri verilmek, Kudüs ile kıyı arasında Hıristiyan hacılar için bir koridor bulunmak şartile bir andlaşma yapılması ve Kudüs'te kendisini kıral ilân eden Fredrik'in tacını giydikten sonra memleketine dönmesi.	
	Hama'lı Yakut'un (Ebû Abdullah Yakut b. Abdullah - Şihab'üd-din el-Hamevî) ölümü (doğ. 1179) *(Mucem ül-Büldan, Mucem ül-Üdeba).*	Toulouse üniversitesinin kurulması. Paris Üniversitesinin (kuruluşu: 1150?) kırala karşı başkaldırması.
1230	Anadolu'da Baba İshak ayaklanması.	
1231		Cambridge Üniversitesinin kurulması.
1232	Gırnata'da Beni Ahmer devletinin kuruluşu (sonu: 1492).	
1232'den sonra	Gırnata'da El-Hamra sarayının inşasına başlanması (bitmesi: 1348).	
1233		Papa IX. Greguvar tarafından Dominiken tarikati mensuplarına İslâmlar ve Musevîler hakkında uygulanacak "Engizisyon" görevinin verilmesi.
1234	Tarihçi İbnü'l-Esîr'in (Ebu'l-Hasan Ali b.Muhammed İzzüd-din el-Şeybanî el-Cezerî) ölümü (doğ. 1160). *(al-Kâmil fi'l-tarih).*	
1236	Kastilya kıralı Ferdinand kumandasındaki İspanyollar tarafından Kurtuba'nın (1236) ve Seville'in (1246) İslâmlardan alınması.	
1238–1263		Trabzon'da Ayasofya'nın inşası.

1239	Kudüs'ün tekrar Eyyubîler tarafından zapt olunması ve tahkimatının yıkılması.	
	VI. Haçlı seferinin Gazza'da başarısızlıkla sona ermesi.	
1240	Muhiddin-i Arabî'nin Şam'da ölümü (doğ. Mersiye 1165).	Salamanca Üniversitesinin kurulması.
	Şam Sultanı İsmail'in Galilée'yi ve Mısır Sultanı Eyyub'un Askalan'ı Haçlılara geri vermeleri.	
1243	Moğolların Anadolu Selçuklularını Kösedağ savaşında yenerek Selçukluları tabiiyet altına almaları (2 Temmuz).	
1244	1239 da Eyyubîler tarafından geri alınan Kudüs'ü, Şam Eyyubî hükümdarı Salih İsmail ile ittifak ederek Harzemlilerin ele geçirmeleri üzerine, Mısır Eyyubî hükümdarı Al-Salih Necmeddin'in yardıma çağırılması, şehrin Harzemliler tarafından tahrip edilmesi ve Kudüs'ün kesin olarak Müslümanların elinde kalması.	
1245		Roma Üniversitesinin kurulması.
1248–1254	Yedinci Haçlı seferi.	
1248	Ünlü İslâm tabib ve farmakolog'u İbnül Baytar'ın (Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed b. el-Baytar Ziyaü'd-din) ölümü.	
1249	Dil bilgini İbnü'l Hâcib (Ebû Amr Osman b. Ömer)in ölümü (doğ. 1175) (*Al-Kâfiya*, *Al-Şafiya*).	
	Ordusu ile Mısır'a çıkan Saint Louis'nin Dimyat'ta esir düş-	

	mesi ve ağır bir fidye ödeyerek kurtulması ve dört yıl Kudüs'te hacı olarak kaldıktan (1251–1254) sonra Fransa'ya dönmesi.	
1252	Batu Han zamanında Altınordu Hanlığında İslâmlığın yayılmağa başlaması.	
1253		Paris'te Sorbonne Üniversitenin kurulması.
1254	Mısır'da Türk Memlûkler saltanatının başlaması (Sonu: 1517).	Kastilya ve Leona Kıralı X. Alfonso'nun (Bilgin) Seville'de Lâtince ve Arapça öğretimi ve çalışmalaıı için bir okul kurması.
1255–1269		Marco Polo'nun Çin'e ilk seyahati.
1256	Hulâgu'nun Tebriz'de İlhanlılar devletini kurması (sonu: 1344).	
	Moğollar tarafından Alamut kalesinin zaptı ve Haşişîlerin İran'a sürülmesi.	
1256–1266	Altınordu (Kıpçak) hükümdarı Berke Hanın saltanatı ve Müslümanlığın bu ülkede yayılması.	
1256'dan sonra	Hulâgu'nun Meraga'da Nasirüddin Tusî (ölm. 1274) için bir rasathane ve 400.000 ciltlik bir kütüphane kurdurması.	
1257	Endülüs'te Arapların bir şehrin kuşatılmasında barut kullanmaları.	
	Tarihçi Sıbt İbnü'l- Cezvî (Ebû'l-Muzaffer Yusuf b. Kız-	

	oğlu b. Abdullah)nin ölümü (doğ. 1186) *(Mir'at ü'z-zaman fi Tarih al-A'yan)*.	
1258	Bağdad'ın Hulâgu tarafından zaptı, Abbasî Halifeliğine son verilmesi.	
	Şam, Halep ve Humus şehirlerinin Moğollar tarafından zaptı ve tahribi.	
1260	Baybars'ın Ayn-i Calut'ta Moğolları yenerek Mısır'ı istilâlarını önlemesi ve Mısır Memlûk sultanlığı tahtına geçmesi.	
	Venedik ile Konya Selçuk Sultanı IV. Kılıç Arslan arasında ticaret andlaşması.	
1260'dan sonra	Kubilay Han zamanında İslâmlığın Çin'de yayılmağa başlaması.	
1261	Mısır'da Türk Memlûk Sultanı Baybars tarafından Mısır Abbasî Halifeliğinin dinî bir makam olarak kurulması.	Bizanslıların İstanbul'u tekrar geriye almaları ve Lâtin imparatorluğunun son bulması.
1262	Tarihçi İbnü'l-Adim (Kemalü'd-din Ebül Kasım Ömer b. Ahmed) in ölümü (doğ. 1192) *(Tarih-i. Haleb)*.	Kastilya Kıralı El Sabio denilen X. Alfonso'nun Bettanî (858 - 929) nin eserinden de faydalanmak suretiyle Astronomi cetvellerini hazırlatması.
1262'den sonra		Kefe'de Ceneviz kolonisinin kurulması.
1265	Kıpçak halkının Müslümanlığı tamamen kabulü.	
	Baybars tarafından Kayseriyye ve Ersuf'un zaptı.	
1268	Yafa ve Antakya'nın Baybars tarafından zaptı.	
1269	Merrini'lerin Merakeş'i zaptı.	Bacon: *Apus Majus*, *Apus Minus*, *Apus Tertium*.

	Filosof İbni Sebin'in ölümü (doğ. 1217) *(Sicilya Cevapları)*.	
1270	Sekizinci Haçlı seferi (Son) – Saint Louis'nin Tunus'ta ölümü.	
	Baybars ile Fransa ve İngiltere arasında barış andlaşması.	
1271–1295	El-Mustansır ile Charles d'Anjou arasında Tunus andlaşması	Marco Polo'ların ikinci seyahati.
1273 (16 Ekim)	Konya'da Celâleddini Rumî'nin ölümü (doğ. Belh 1207), (Mevlevîlik, *Mesnevi*).	
1274	Bağdad'da Nasirüddin Tûsi'nin ölümü (doğ. 1200).	Aquino'lu Thomas'ın ölümü.
1274-1280		Lyon Konsili ve Lâtin ve Grek kiliseleri arasında birleşme.
1275		Müslümanlar arasında Hıristiyanlığı yaymağa çalışan Raimundo Lu'lio'nun Mayorka'da rahiplere arapça öğretmesi ve bu maksatla Mayorka'da arapça öğretim yapan bir kolec'in kurulması.
1277	Mısır Memlûk Sultanı Baybars'ın Elbistan'da Moğolları yenerek Anadolu'ya girmesi.	
	Baybars'ın ölümü (doğ. 1223).	Kudüs kırallığı tahtında hak iddia eden Charles d'Anjou'nun Akkâ'yı zaptı ve Fransa ve Venedik donanmalarının Akkâ'ya gelerek bunu hükümsüz bırakmaları.
1279		Sicilya'da Yahudi Ferec b. Sâlim tarafından Razî'nin *El-Havi fıt-Tıb* eserinin Lâtinceye tercümesi.
1281	İbn-i Hallikân'ın ölümü (doğ. 1211) *(Vefiyat ül-Ayan)*.	
1282	Mısır Memlûkleriyle Haçlılar	

	arasında on yıllık bir mütareke yapılması.	
1284	Kahire'de Sultan Kalavun camiinin yapılması.	
1286	İbnül' İbrî künyesiyle anılan Süryanî tarihçi Urfalı Gręgorius (Ebül Ferec)'in ölümü (doğ. 1226).	
	Kalavun'un Trablus Şam'ı alması.	
1287	Memlûk Sultanı Kalavun tarafından Lâzkiye'nin zaptı ve Antakya Haçlı hükûmetine son verilmesi.	
1288	Mısır Memlûk Sultanı Kalavun tarafından Trablus Garb'ın Lâtinlerden geri alınması.	
	Ertuğrul Beyin Söğüt'te ölümü	
	İlhanlı hükümdarı Sultan Argun'un peygamberlik iddiası ile Rey'de bir Kâbe yaptırarak halkın Mekke'ye hacca gitmesini yasak etmesi.	
1291	Müfessir Beyzavî (Abdullah b. Ömer)nin ölümü (*Minhaç ül'vusul ilâ ilm ül-usul*, *Tavali ül-Envar min Matali' ül-Enzar*).	
	Mısır Memlûk Sultanı Halil Eşref tarafından Sur, Akkâ ve Sayda kaleleri zaptedilerek Akkâ'daki Lâtin prensliğine son verilmesi ve Haçlıların böylece Filistin ile Suriye'de ellerinde kalan en son yerlerden çekilmeleri.	Sen Jan şövalyelerinin Kıbrıs'a yerleşmeleri.
1292	İranlı Şair Şirazlı Sadi'nin ölümü (doğ. 1184) (*Bostan* 1257, *Gülistan* 1258).	
1294		Çin'de Kubilay Han'ın ölümü.

1295	İran Moğollarından İlhanlı hükümdarı Gâzan Mahmud'un İslâmlığı kabulü – Sumatra'da İslâmlığın yayılmağa başlaması.	Fransa Kıralı IV. Philippe'in (Güzel Philippe) Engizisyon haklarını sınırlandırması.
1298	Kıblet ül-küttab sanı verilen Hattat Yakut-ı Mustasamî'nin ölümü.	
1299	Gazan Han'ın Mısırlıları Humus'ta yenmesi.	
	Osmanlı devletinin kurulması.	
	Yunus Emre'nin tasavvufî şiirleri.	
1300	Gazan Han tarafından Şam'ın zaptı.	Duns Scot (Oxford). (Paris: 1304–1308).
		Rus Metropolitlik merkezinin Vladimir'e nakli.

Hicretin VIII. yüzyılı (6. IX.1301 – 12.IX.1398)

1302	Mısır Memlûk Sultanı ile Venedik arasında ticaret andlaşması.	
1303	Kahire'de II. Baybars camiinin yapılması.	Floransa Katedralinin inşası: Giotto (1296 – 1304).
1308	Konya Selçuk Sultanlığının son bulması.	
1309		Kâğıdın İngiltere'de yapılmaya ve kullanılmağa başlanması.
1310		Rodos'un Hospitaliye şövalyeleri tarafından zaptı ve burada hükûmet kurmaları (sonu: 1522).
1311	Tabib ve Ansiklopedist Kutbü'd-din Şirazî'nin ölümü (doğ. 1236).	
1312		Dante (1265-1321): *Cehennem.*

1316'dan önce	Sultaniye şehrinin kurulması ve Olcaytu türbesinin inşası.	
1320	İlhanlılarla Venedikliler arasında bir ticaret andlaşması yapılması.	
1322–1412	Veramin'de Cuma mescidin inşası.	
1325	Fars şairi Hüsrev Dehlevi'nin ölümü (doğ. 1259). (*Hamse-i Emir Hüsrev*)	
1326	Osmanlıların Bursa'yı zaptı.	
1327		Jean Buridan'ın Paris Üniversitesine Rektör oluşu.
1328	İbni Teymiye'nin Şam hapishanesinde ölümü (doğ. 1263) (Yeni Hanbeliye).	Rusya'da Büyük Knezliğin Moskova Knezleri sülâlesine geçmesi.
1330	Osmanlı devletinde yeniçeriliğin kurulması.	
1331	Tarihçi ve Coğrafyacı Ebülfida (İmad üd-Din Eyyubî) nın ölümü. (doğ. 1273) (*al-Muhtasar fi Tarih-ül Beşer*, *Takvim ül-Büldan*)	
1332	İbni Haldun'un doğumu.	
1337	Hacı Bektaş Velî'nin ölümü (doğ. 1242).	Yüzyıl savaşının başlaması.
1345	Araplara Türkçeyi öğretmek amacı ile *El-idrâk li-Lisan ül-Etrak* adı ile bir eser yazmış olan Ebu Hayyan al-Garnatti' nin ölümü (doğ. 1256).	
1346–1349	Büyük veba salgını.	
1348	Gırnata'da Elhamra sarayının inşasının sona ermesi (başlama: 1232 den sonra).	Prag Üniversitesinin kurulması.
1356	Osmanlıların Rumeli'ye geçişi.	
1356-1362	Kahire'de Sultan Hasan cami ve medresesinin yaptırılması.	

1363	Edirne'nin Osmanlılar tarafından zaptı.	
1365		Viyana Üniversitesinin kurulması.
1369	Seyyah İbni Battuta'nın ölümü (doğ. Tanca 1304). [1325-1349 yılları arasında Afrika, Asya ve Avrupa'daki İslâm memleketlerini dolaşmıştır].	
1370	Timurleng'in Belh'te hükümdar ilân edilmesi.	
1382	Mısır'da hâkimiyetin Çerkes Kölemenlere geçmesi.	Moğolların Moskova'yı yağma ederek yakmaları.
1389	Birinci Kosova zaferi.	
	Nakşibendî tarikatı kurucusu Mehmet Bahaettin'in ölümü (doğ. 1317).	
1390	İran şairi Şirazlı Hafız'ın ölümü (doğ. 1320) *(Divan)*.	
1391-1396	İstanbul'un Osmanlılar tarafından ilk kuşatılması.	
1393	Bağdad'ın Timur tarafından zaptı.	
1396	Niğbolu zaferi.	

Hicretin IX. yüzyılı (13.IX.1398 - 20.IX.1495)

1399	Semerkand'de Bibi Hatun camiinin inşası.	
1400-1401	Timurleng'in Sivas'ı ve Suriye'yi zaptı.	
1402	Ankara savaşı.	Jean Hus'un Prag Üniversitesi rektörü olması.
	Cava adasında İslâmlığın yayılışı.	

1405 (19 Ocak)	Timurleng'in Otrar'da ölümü (doğ. 1336).	
1406	İbni Haldun'un ölümü (doğ. 1332).	
1413	Kadızâde-i Rumî sanı ile anılan Türk bilgini Salahattin Musa b. Mahmud'un ölümü (doğ. 1377).	
1414	Lûgatçi Firuz Abadî'nin ölümü (doğ. 1329) *(Kamus)*.	
1415		Jan Hus'un yakılması (doğ. 1369).
1417	Bursa'da Yeşil cami ve külliyesinin Çelebi Mehmet tarafından yaptırılması.	
1418	Mekke'ye Osmanlı hükümdarları tarafından her yıl Sürre gönderilmesi usulünün başlaması ve Nakîbü'l-Eşraflık memuriyetinin kurulması.	
1420	Kırım Hanlığının kurulması (Sonu: 1783).	
	Simavlı Şeyh Bedrettin'in Serez'de idam edilmesi. (doğ. 1363)	
1421	Bursa'da Ulu cami'nin yapılması.	
1421–1431	Semerkant'ta Uluğ Bey (1394-1449) Rasathanesinin kuruluşu [Gıyasettin Cemşit ve Kadızade-i Rumî].	
1422	Süleyman Çelebi'nin ölümü *(Mevlid* 1409).	
1426	Edirne'de Üç Şerefeli camiinin yapılması.	Louvain Katolik Üniversitesinin kuruluşu.
1429	Türk mutasavvıfı Hacı Bayram-ı Velî'nin ölümü.	Jean d'Arc (yakılması: 1431).

1430	Tarihçi Hafız Abru (Nureddin b. Lûtfullah) ölümü (*Zübdet üt-Tevarih*).	
1442	Tarihçi El-Makrizî'nin ölümü (doğ. 1384) (*El-Hitat ül-Makriziye*).	
1444	Varna zaferi.	
1445	Hattat Heratlı Şeyh Abdullah Kâtib'in ölümü.	
1448	İbn Hacerül' Askâlânî'nin ölümü (doğ. 1372).	
	İkinci Kosova zaferi.	
1450	Tarihçi İbni Arapşah'ın ölümü (doğ. 1389) (*Acaib al-Makdur fi Nevaib Timur*).	Mayence'da Gutenberg'in ilk basımevini kurması.
1453 (29 Mayıs)	İstanbul'un fethi.	Yüzyıl savaşının sona ermesi.
1454	İstanbul'da Beyazıt'ta Eski Sarayın inşası.	
1456		Gutenberg tarafından ilk defa olarak *İncil*'in basılması.
1458	Fatih tarafından İstanbul'da Eyyub camiinin yaptırılması.	
1462–1470	Bugün Topkapı Sarayı adını taşıyan "Saray-ı Cedid-i Âmire"nin temelinin atılması (Çinili Köşk).	
1463–1471	İstanbul'da Fatih camiinin ve külliyesinin mimar Yavuz Sinanü'd-din Yusuf tarafından inşası.	
1463	Aynı mimar eliyle Mahmut Paşa camiinin inşası.	
1466	Konya'nın kesin olarak zaptedilmesi suretiyle Karaman beyliğine Osmanlılar tarafından son verilmesi.	

1470		Paris'te ilk basımevinin açılması.
1471	Akkoyunlularla Venediklilerin Osmanlılar aleyhine birleşmesi.	
1474	Bilgin Ali Kuşçu'nun ölümü *(Risalat hall al-eşkâl al-Kamar)*.	
1475	Osmanlıların Kırım'daki Kefe limanını zaptetmesi ve Kırım Hanlığının Osmanlı egemenliği altına girmesi.	
1477		Upsala Üniversitesinin kurulması.
1478		Papa IV. Sixtus tarafından İspanya hükümdarlarına engizisyon mahkemeleri teşkili yetkisinin verilmesi.
1480	Ünlü fıkıh bilgini Molla Hüsrev'in ölümü *(Durar al-hukkam fi şarh gurar al-ahkâm)*.	Moskova devletinin Altınordu hakimiyetinden çıkması.
1486	Sinan Paşa'nın ölümü (doğ. 1440) *(Tazarrunâme)*.	Padova'da Aristo'nun prensiplerinin lâtinceye, İbnü'r-Rüşt'ün tefsiri ile tercümesi. Brescia'da Râzî'nin El-Hâvi'-sinin *(Liber dictus Elhavi)* adı altında lâtinceye tercümesinin basılması.
1489		Kıbrıs'ın Venedikliler tarafından zaptı.
1492	Gırnata'nın, İspanyollar tarafından zaptı ile Endülüs'te İslâm hâkimiyetinin sona ermesi ve Müslümanlarla Yahudilerin İspanya'dan çıkarılmaları.	Amerika'nın Kristof Kolomb tarafından keşfi (12 Ekim).
1494	Tokatlı bilgin Molla Lûtfi'nin dinsizlikle töhmetlendirilerek idamı.	
Hicretin X. yüzyılı	(21.IX - 1495-7.X.1592)	
1498	Arap gemicisi İbni Mâcid'in Vasco da Gama'yı Afrika sahillerinden Kalikút'e kadar götürmesi.	

1501	Türk şairi ve devlet adamı Mir Alişir Nevaî'nin Herat'ta ölümü (doğ. 1441) *(Muhakemet ül-lûgateyn).*	
1501–1506	İstanbul'da Bayezit camiinin inşası (Mimar: Hayrettin).	
1502	Safevî İsmail (ölm. 1524)'in Tebriz'de Şah unvanını alması ve resmî din olarak İran'a şiîliği kabul ettirmesi.	Hıristiyanlığı kabul etmiyen Müslümanların ve Musevilerin İspanya'dan kovulmaları.
1503–1508	"Baharat yolu savaşları" için Portekizlilerin Sokotra ile Umman'a çıkmaları, Mısır Memlûk donanmasının Diu'ya hücumu.	
1506		Roma'da San Pietro Kilisesinin Bramante tarafından inşasına başlanması.
1513	Türk Amirali Pirî Reis (ölm. 1554)'in Kristof Kolomb'dan faydalanarak bir dünya haritası yapması.	Machiavelli'nin *Hükümdar* (İl Principe) adlı eserinin yayımlanması.
1514	Osmanlıların Safevî'leri mağlûp etmesi (Çaldıran zaferi).	
1516	Yavuz'un Haleb civarında Merc-i Dabık meydan savaşında Memlûkleri yendikten sonra Şam'ı zaptetmesi.	
1517	Yavuz'un Kahire'yi zaptı – Hutbede adını Halife olarak okutması ve Kâbe'nin kendisine gönderilen anahtarlarını alması ile Hicaz'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesi.	
1519		Macellan'ın seyahate çıkışı.
1520	Ünlü Hattat Amasyalı Şeyh Hamdullah'ın ölümü.	
1521	Osmanlıların Belgrad'ı zaptedişi.	
1521-1526	Pîri Reis'in: *Kitabı Bahriye*'yi yazması.	

1522	Osmanlıların Rodos'u zaptedişi.	
	Kanunî Sultan Süleyman tarafından babası Yavuz Sultan Selim adına İstanbul'da yaptırılan Sultan Selim camiinin tamamlanması.	
1524		Erasmus: *Du libere arbitre.*
1525	Türk matematik ve astronomi bilginlerinden Mîrim Çelebi sanı ile anılan Mahmut Efendi'nin ve Şeyhülislâm Zenbilli Ali Efendinin ölümleri.	Guillaume Budé: *Annotationes posteriores.*
	Hattat Bursalı Şerbetçizade İbrahim'in ölümü.	
1526	Babür (1482-1530)'ün Hindistan'a hâkim olması.	
1529	Osmanlıların Viyana'yı birinci kuşatması.	
1530	Sonradan hıristiyan olan ve Afrikalı Leon adı ile ün alan Ali Hasan El-Zeyyatî'nin ölümü (doğ. 1483?) *(El-Kamus ül-arabî ül-İbranî' il-Lâtinî)*	Beşinci Karl'ın imparator oluşu - Birinci François tarafından Collège de France'ın kurulması - Guillaume Postel *(Grammatica arabica).*
		Roma'da *Kuran*'ın ilk defa bastırılması ve Papa VII. Clément tarafından yaktırılması.
1533	Cezayir Türk Sultanı Barbaros'un Kanunî'yi metbu tanıması ve kendisinin Kaptan Paşalığa tayini ile Cezayir'in Osmanlı hâkimiyeti altına geçmesi.	
1534	Osmanlıların Bağdad'ı ve Tebriz'i zaptı.	
1535	Osmanlılarla Fransızlar arasında ilk kapitülâsyon andlaşması	
1537	Osmanlıların Ege denizinde Venedik hâkimiyetine son vermeleri.	

1537 (?)	İranlı Minyatürcü Bihzad'ın ölümü (doğ. 1450).	
1538	Osmanlıların Preveze zaferi.	
	Hadım Süleyman Paşa'nın (ölm. 1548) Hint seferi ve Hint Okyanusunda Portekizlilerle savaşı.	
1539	Hint seferinden dönüşte Yemen'in Hadım Süleyman Paşa tarafından zaptına başlanılması.	Mercator'un ilk dünya haritasını yayımlaması.
1540'a doğru	Hindistan'da Rupye'nin basılışı.	
1540		Cizvit tarikatinin Ignatius de Loyola tarafından kuruluşu.
1541	Budin'in Osmanlılar tarafından zaptı. Macaristan'ın bir Osmanlı eyâleti haline gelmesi.	
	Beşinci Karl'ın Cezayir'de Osmanlılar tarafından bozguna uğratılması.	
1543	Osmanlıların Nice'i muhasara ve zaptı.	
1544–1548	Mimar Sinan tarafından İstanbul'da Şehzade camiinin inşası.	Coppernicus'un ölümü.
1546		Luther'in ölümü.
1547	Yemen'in fethinin Özdemir Paşa (ölm. 1561) tarafından tamamlanarak bir Osmanlı eyâleti haline getirilmesi.	Roma'da San Pietro kilisesinin inşasını Michelangelo'nun ele alması.
1548	Pîri Reis tarafından Aden'in tekrar zaptı.	
1552	Maskat'ın Pirî Reis tarafından zaptı.	
1553		Roma'da Gregoriana Üniversitesinin kuruluşu.

1556	Fuzulî'nin ölümü (doğ. 1494) *(Hadikat üs-Suada, Leylâ ve Mecnun, Divan).*	Cizvit tarikatı kurucusu Ignatius de Loyola'nın ölümü (doğ. 1491).
	Hindistan'da Ekber (1542-1605)'in imparator olması.	
	Hattat Karahisarlı Ahmed'in ölümü (Süleymaniye).	
1557	İnşası yedi yılda tamamlanan ve Mimar Koca Sinan eliyle yapılan Süleymaniye camiinin halka açılması (başlama: 1550)	Pierre Lescot'nun Louvre Sarayı inşaatına başlaması.
1561	Taşköprülüzade Hüsamettin Ahmet Efendinin ölümü (doğ. 1495). *(El-Şekayik ul-Numaniye fi Ulema-i devlet il-Osmaniye).*	
	İstanbul'da Rüstem Paşa camiinin Mimar Sinan eliyle inşası.	
1562–1565	Mimar Sinan tarafından Edirnekapı'daki Mihrimah Sultan camiinin inşası.	
1563	Matematik ve tarih bilgini, hattat ve nakkaş Matrakçı Nasuh'un ölümü.	
1564		Michelangelo'nun ölümü.
1565	Osmanlıların Malta'yı muhasarası.	
1568–1570	İspanya'da gördükleri zulüm ve baskıya karşı Endülüs Müslümanlarının ayaklanmaları.	
1571	Osmanlılar tarafından Kıbrıs'ın fethi.	
	Sokollu Mehmet Paşa tarafından zevcesi Esmahan Sultan adına Azapkapı'da Mimar Sinan'a bir Cami yaptırılması.	
1572	Kınalızâde Ali Efendinin ölümü (doğ. 1510). *(Ahlâk-ı Alâi).*	Saint Barthelemy katliâmı. (14 Ağustos).
	Ressam Haydar Nigârî'nin ölümü (doğ. 1494).	
1574	Tunus'un Osmanlılar tarafından kesin olarak zaptı.	

	1569 da Mimar Sinan tarafından inşasına başlanan Edirne'deki Selimiye camiinin tamamlanması (ilk namazın kılınması: 1 Kasım 1574).	
	Şeyhülislâm Ebussûd Efendinin ölümü (doğ. 1490) *(Fetvalar)*.	
1575		Leyden Üniversitesinin kuruluşu.
1577	İstanbul'da Tophane bayırı üstünde Müneccimbaşı Takiyüddin b. Mehmet tarafından bir rasathane kurmaya teşebbüs edilmesi (yıktırılması: 1580).	
1578	Portekizlilerin Fas'dan tardedilişi ve Fas'ın Osmanlı himayesine girmesi (Vadi üs-seyl muharebesi).	
1580	Osmanlı devleti ile İngiltere arasında ilk kapitülâsyon andlaşması.	
1581		İngilizlerin Türkiye ile olan ticaretlerini tekelde tutmak üzere Levant Company adı altında bir idare kurmaları.
1582	Hind Türk-Moğol Hükümdarı Ekber (1542-1605) in Din-i İlâhî adı altında bütün dinleri birleştirme teşebbüsü.	Papa XIII.Greguar tarafından takvimde yapılan reformun yürürlüğe konması (15 Ekim).
1587	İran'da Şah Abbas I.'in tahta çıkışı (ölm. 1628).	Moskova Patrikliğinin kurulması.
	Murat III. tarafından yabancı memleketlerde basılmış arapça kitapların Osmanlı ülkesinde serbest satışı için ferman verilmesi.	
1588	Mimar Sinan'ın ölümü (doğ. 1490).	

Hicretin XI. yüzyılı	(8.X.1592 – 14.X.1689)	
1595		Roma'da Nasırüddin-i Tusi'nin tenkidli nüshası esas tutulmak suretiyle Euclidis'in *Mebâdi*'sinin arapça olarak Medicis'lerin matbaasında basılışı.
1598		Nantes fermanının neşriyle Fransa'da din muharebelerinin sona ermesi.
1600	Tarihçi Mustafa Âli'nin ölümü (doğ. 1541) *(Menakıb-ı Hünerveran, Künh-ül-Ahbar)*.	İngiliz Doğu Hindistan Şirketinin kuruluşu.
	Tarihçi Şeyhülislâm Hoca Sadettin Efendi'nin ölümü (doğ. 1536) *(Tac üt-Tevarih)*.	
	Şair Bakî'nin ölümü (doğ. 1526).	
1601	Tarihçi Seyyit Lokman Çelebi'nin ölümü *(Hünernâme)*.	
1604	Yenilenen kapitülâsyon ahidnâmesi ile Kudüs'teki mukaddes yerlerin himayesi hakkının Fransa'ya tanınması.	
1609		Hıristiyanlığı kabul etmeyen 500.000 Müslüman ve Yahudinin İspanya'dan koğulmamaları.
1610–1617	İstanbul'da Sultanahmet camiinin inşası (Mimarı: Sedefkâr Mehmet Ağa).	
1612	İsfahan'da Şah camiinin inşası.	Paris'te Luxembourg sarayının inşası.
	Osmanlılar ile Hollandalılar arasında ilk kapitülâsyon andlaşması.	
1613		Leyden'de müsteşrik Thomas Erpenius'ün *Grammatica arabica* adı altında bir arapça gramer yayımlaması.
1616		Cervantes ile Shakespeare'in ölümleri.
		Schweiger tarafından *Kur'an*'ın Almancaya tercüme edilmesi.

1630	Agra'da Tac Mahal'in Mimar Sinan'ın yetiştirmelerinden Mimar İsa Mehmet tarafından inşası.	Kepler'in ölümü.
1631		Theophraste Renaudot tarafından ilk gazetenin "La Gazette" adı ile Fransa'da yayımlanması.
1635		Fransız Akademisinin ve Buda-Peşte Üniversitesinin kuruluşları.
1637		Descartes'ın *Usul hakkında Nutuk*'unu yayımlaması.
1638	Topkapı sarayında Bağdad köşkünün yapılması.	Harvard Üniversitesinin kurulması.
1644	Şair Şeyhülislâm Yahya Efendinin ölümü (döğ. 1553).	
1647		Sieur du Ryes tarafından *Kuran*'ın Fransızcaya tercüme edilmesi.
1649		Alexander Ross tarafından *Kur'an*'ın İngilizceye ilk tercümesinin yapılması.
1651–1653	Hacı Halife sanı ile anılan Kâtip Çelebi Mustafa Efendi (1608-1657) tarafından Mercator'un *Atlas Minor* adlı eserinden faydalanılmak suretiyle *Cihannüma*'nın ve *Keşfüzzünun* adı ile İslâm fikir eserlerinin metodik bibliyografyasının yazılması.	
1664		Fransız Doğu Hindistan Şirketinin kuruluşu.
1669	Osmanlıların Girid'i zaptetmeleri.	Colbert tarafından şark dilleri öğrenecekler için "Dil oğlanları" okulunun kurulması.
1670	Yeni caminin inşasının tamamlanması [inşası: 1599, 1603, 1661-1670] (Mimarı: Davud, Dalgıç Ahmet, Mustafa).	
1673	Hattat Nefeszade İsmail'in ölümü (*Gülzar-ı Savab*).	

1682	Evliya Çelebi'nin ölümü (doğ. 1611) *(Seyahatname)*.	
1683	Osmanlıların Viyana'yı ikinci kuşatması.	
1686	Hattat Suyolcuzade Mustafa'nın ölümü.	
Hicretin XII. yüzyılı	(15.X.1689 – 23.X.1786)	
1689		Rusya'da Deli Petro'nun imparatorluğu ele alması.
1690	Türkiye'de Kuruş adı ile gümüş para bastırılması.	Hindistan'da Kalküta şehrinin kuruluşu.
1693	Farsça-Türkçe lûgat müellifi Şuurî Hasan Efendi'nin ölümü *(Ferheng)*.	
1697		Müsteşrik d'Herbelot (1625-1695) nun *Bibliotheque Orientale* adlı eserini yayımlaması.
1699	Hattat Hafız Osman'ın ölümü (doğ. 1624).	
	Karlofça andlaşması.	
1701		*Kur'an*'ın Farsça, Türkçe ve Lâtince tercümeleri ile birlikte Berlin'de basılması.
1703	Türkiye'de Lâle devrinin başlaması (sonu: 1730).	
1711	Itrî'nin ölümü *(Tekbir)*.	
1712	Nabî'nin ölümü (doğ. 1642) *(Hayriye)*.	
1718	Pasarofça andlaşması.	
1724		Paris borsasının kuruluşu.
1726		Aydınlanma devri.
1727	Türkiye'de ilk Türkçe kitap basan matbaanın İbrahim Müteferrika ve Yirmisekiz Çelebizade Mehmet Sait Efendi tarafından kurulması.	Newton'un ölümü.
1729	Türkiye'de ilk kitap olarak *Vankulu lûgati*'nin basılıp yayımlanması.	

	III. Ahmet çeşmesinin yapılması.	
1730	Şair Nedim'in ölümü (doğ. 1681) *(Divan)*.	
1731	Yedikuleli sanı ile anılan hattat Seyyid Abdullah Efendi'nin ölümü.	
1732	Ressam Levnî'nin ölümü *(Surname)*.	
1733	Kâtip Çelebi tarafından yazılan *Cihannüma*'nın Coppernicus'un sistemi ile kartezyen nazariyelerini izah eden bazı ilâvelerle İbrahim Müteferrika (1674-1745) tarafından basılması.	
1734		Sabe (1697-1736) tarafından *Kur'an*'ın İngilizceye çevrilmesi.
1739	Nadir Şah'ın Hindistan seferi.	
1740	Vehhabî tarikatının kurulması.	
1742	Paraselsus'un eserlerinden Türkçeye tercümeler yapılması.	
1746		Princeton Üniversitesinin kuruluşu.
1747	1733'de İran hükümdarı olan Nadir Şah'ın öldürülmesi ve Afganistan'ın bağımsız bir devlet haline gelmesi.	
1748–1755	Nurosmaniye camiinin yapılması (mimarı: Mustafa ağa, *Osmanlı Mimarisinde Barok)*.	
1752		Fransa'da Encyclopedie'nin birinci cildinin yayımlanması. (7 Şubat 1752).
1754		New York'ta Columbia Üniversitesinin kuruluşu.

1759		Londra'da "British Museum"-un açılması.
1759–1763	Lâleli camiinin yapılması (Mimarı: Mehmet Tahir).	
1763	Koca Ragıp Paşa Kütüphanesinin yapılması.	
1767-1771	1766 depreminde yıkılan Fatih Camiinin büyültülerek yeniden inşası (Mimar: Mehmet Tahir).	
1771		Monge: *Tahlilî geometri.*
		Lavoisier: *Havanın tahlili.*
1772	III. Mustafa zamanında muvakkit Kalfazade Çınarî İsmail Efendi tarafından Cassini'nin zeyçlerinin *Tuhfe-i Behiç-i Rasini, Tercüme-i Zeyc-i Kassini* adı altında Türkçeye tercümesi.	
	Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın ölümü (doğ. 1705) *(Marifetnâme).*	
1774	Küçük Kaynarca andlaşması.	Küçük Kaynarca andlaşması.
1776		Amerika Birleşik Devletlerinin bağımsızlığını ilân etmesi (4 Temmuz).
1783	Rusların Kırım'ı istilâsı.	Nicolas Savary (1750-1788) tarafından *Kur'an*'ın Fıransızcaya çevrilmesi.
Hicretin XIII. yüzyılı	(24.X.1786–1.XI.1883)	
1787	Vehhabî tarikatinin kurucusu, Abdullah bin Vehhab'ın ölümü (doğ. 1703).	Volney: *Suriye ile Mısır'a seyahat.*
1788	Müstakimzâde Süleyman Sadettin Efendinin ölümü (doğ. 1719) *(Tuhfe-i Hattatin).*	
1789	III. Selim'in Osmanlı İmparatorluğunda ıslahat teşebbüslerine başlaması.	Fransa'da İnsan Hakları Beyannâmesinin yayımlanması (26 ağustos).

1793	Vehhabîlerin ayaklanması.	
1795		Paris'te Şark Dilleri Okulu'nun kurulması (Arapça, Farsça ve Türkçe).
1796	Hasköy'de Mühendishane-i Ber-i Hümayunun kuruluşu.	Senefelder (1771-1834) tarafından litografya baskı usulünün icadı.
1798	Hattat Yesarî Mehmet Esat Efendinin ölümü.	
1798–1799	Bonapart'ın Mısır seferi ve Kahire Enstitüsünü kuruşu.	
1799	Şeyh Galib'in ölümü (doğ. 1757) *(Hüsnü Aşk)*.	Hammer'in Avusturya Sefareti tercümanı olarak İstanbula gelmesi.
1800		Hollanda Doğu Hind Şirketinin eli altında bulunan toprakları Felemenk devletine terki.
		Volta (1745-1827) tarafından elektrik pilinin icadı.
1802		Fransa'da liselerin kuruluşu.
1803–1807	Vehhabîlerin Mekke ve Medine'yi zaptetmeleri.	
1805	Kavalalı Mehmet Ali'nin (doğ. 1769) Mısır valiliğine tâyini.	Fransa'da Medenî Kanunun yürürlüğe girişi.
		Napoleon'un İmparatorluk tacını giymesi.
1807		Silvestre de Sacy: *Arapça gramer.*
		Fulton (1765-1815) un yaptığı ilk buharlı geminin Hudson nehri üzerinde işlemeye başlaması.
1811	Mısırda Mehmet Ali Paşa tarafından Kölemenlerin yok edilmesi.	
1812	Bükreş andlaşması.	
1812–1818	Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından Mekke ve Medine'nin Vehhabîlerden kurtarılarak Hicaz'ın tekrar Osmanlı hâkimiyeti altına alınması.	

1814		Lokomotifin Stephenson (1781-1848) tarafından icadı.
1818		Senefelder'in litografya ile renkli resim basma usulünü bulması.
1820	Mütercim Asım Efendinin ölümü (doğ. 1755) (*Burhan-ı Kaatı*, *Kamus ul-Muhit* tercümeleri).	Basra körfezi kıyılarındaki Arap şeyhleriyle İngiltere arasında anlaşmalar yapılması suretiyle buralarda İngiltere nüfuz ve egemenliğinin yerleşmeye başlaması. Ampère (1775-1836) tarafından elektro-dinamiğin keşfi.
1820-1830	Türkiye ile Birleşik Amerika Devletleri arasında ilk diplomatik temasların başlaması.	
1821		Yunan ihtilâlinin başlaması.
1822	Mısır'da Mehmet Ali tarafından Bulak basımevinin kurulması.	Brezilya'nın bağımsızlığı ilân edişi. Paris'te Société Asiatique'in kuruluşu ve *Le Journal Asiatique* dergisinin çıkmaya başlaması. Champollion (1790-1832) un Mısır hiyerogliflerini okuması.
1823		Niepce (1765-1833) tarafından fotoğraf çekme prensibinin keşfi. İngiltere'de Royal Asiatic Society'nin kuruluşu.
1823–1826	İstanbul'da Tophane'de Nusretiye camiinin yapılması (Barok).	
1825		Stearik mumun Chevreul (1786-1899) ve Gay-Lussac (1778-1850) tarafından yapılması.
1826	Yeniçeriliğin kaldırılması.	

	Evkaf Nezaretinin kurulması suretiyle İslâmî vakıfların bir elden yönetimine başlanması.	
	Hattat Kazasker Mustafa Rakım'ın ölümü (doğ. 1757).	
1827	İstanbul'da Tıbhane-i Âmire adı ile bir tıb okulunun kuruluşu (14 Mart).	
	İngiliz, Fransız ve Rus donanmaları tarafından Osmanlı ve Mısır donanmasının Navarin'de yakılması.	
1828	Kahire'de Mehmet Ali'nin *Vekayi-i Mısriye* adı ile yarısı Türkçe yarısı Arapça resmî bir gazete çıkarmaya başlaması.	
1829	Edirne andlaşması ve Yunan istiklâlinin tanınması.	
1830	Fransızların Cezayir'e girişi.	
		Belçika'nın istiklâli.
		Thimonnier (1793-1857) tarafından dikiş makinesinin icadı.
1831	Osmanlı devletinin resmî gazetesi olmak üzere *Takvim-i vekayi*'in ve onun Fransızca baskısı olan *le Moniteur Ottoman*'ın yayımına başlanması.	Avrupa'da ilk demiryolları: İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri (1826-1830), Fransa (1833), Almanya (1835), Rusya (1835), Avusturya (1838) İspanya (1848), İtalya (1860).
	Mısır ayaklanması ve İbrahim Paşa kumandasındaki Mısır ordusunun Suriye'ye girişi.	
	Türkiye'de taş basmacılığı ile kitap yayımının başlaması.	
1832	İstanbul'da "Cerrahhane,, adı altında ikinci bir tıp okulunun açılması.	Goethe'nin ölümü.
1833	Mısırlılarla Kütahya, Ruslarla Hünkâr iskelesi andlaşmalarının imzalanması.	

1834	Mektebi Harbiye'nin ve Muzika-i Hümayunun kuruluşu.	*Journal of the Royal Asiatie Society* dergisinin yayımına başlanması.
	Dicle'de vapur işletme imtiyazının bir İngiliz şirketine verilmesi.	
1835		Telgrafın Cooke (1806 - 1879) ve Wheatstone (1802 - 1875) tarafından icadı.
1838	Mektebi Maarifi Adliye adı ile İstanbul'da orta öğretim seviyesinde bir sivil okulun açılması.	
1839	Gülhane Hattı Hümayununun ilânı (3 Kasım).	İngilizlerin Aden'i işgali.
1841	Afganistan'ı işgale teşebbüs etmiş olan İngilizlerin yenilmeleri ve çekilmeleri.	
1844	Türkiye'de Osmanlı parasının Avrupa sistemine uydurulması.	
1845	Bestekâr Hamamîzade İsmail Dede Efendinin ölümü (doğ. 1777).	
1846	Darülfünun-ı Osmanî adı ile Türkiye'de bir Üniversite kurulmasının kararlaştırılması ve binasının yapımına başlanması.	
	İlk Osmanlı Devlet Sâlnamesinin yayımlanması.	
1847	Ahmet Fethi Paşa (1801-1858) tarafından İstanbul'da Aya İreni kilisesi binasında ilk müzenin açılması (*Mecma'-ı Esliha-i Atîka, Mecma'-ı Asar-ı Atîka).*	
	Şinasi'nin öğrenim için Paris'e gidişi.	
	Viyana Elçisi Şekip Efendi'nin Papa IX. Pius'un cülusunu tebrik etmek ve Osmanlı Devleti ile Papalık hükümeti arasında münasebet kurmak üzere Romaya gönderilmesi ve Papa tarafından kabulü.	

1848	Darülmuallimin adı ile Rüşdiyelere öğretmen yetiştirecek bir Erkek Öğretmen Okulunun İstanbul'da açılması.	Papalık Hükümeti tarafından İstanbul'a bir kardinalin Elçi olarak gönderilmesi ve padişah tarafından kabulü.
1849	Hattat Yesarîzade Mustafa İzzet Efendinin ölümü.	
1849–1852	Filistin ve Suriye'de Makamatı Mübareke için mücadeleler.	
1851	Encümen-i Dânişin kurulması (Kaldırılması: 1862).	
1851–1857	İskenderiye - Kahire ve Süveyş arasında demiryolu yapılması.	
1854	Türkiye'de Çerkes esir satışının yasak edilmesi.	
1855	Paris'te Mektebi Osmanî'nin açılması.	
	İstanbul'da belediye teşkilâtının kurulması.	
	Türkiye'de telgraf hatlarının kurulmaya başlanması.	
1856	İslâhat fermanının ilânı (18 Şubat).	Tarihçi Hammer-Purgstall'in ölümü (doğ. 1774).
	Paris andlaşması (30 Mart).	
1857	Maarif Nezareti'nin kurulması.	Paris'te Louvre müzesinin halka açılması.
	Büyük Reşit Paşa'nın ölümü (doğ. 1799).	
1857–1858	Hindistan'da sipahilerin ayaklanması ve son Hind-Moğol imparatorunun tahttan indirilmesi.	
1859	İbrahim Şinasi'nin Fransızcadan Türkçeye nazmen çevirdiği şiirleri "*Tercüme-i Manzume*" adı ile yayımlaması.	Darwin: *Nevilerin Menşei.* Japonya'nın Avrupa ve Amerika ticaretine açılarak yabancı memleketlerle temasa başlaması
1858	İlk kız rüşdiyesinin açılması.	
	Süveyş Kanalının açılması için ilk çalışmalara başlanması (İşletmeye açılması: 17 Kasım 1869).	

1860	Türkiye'de ilk özel Türkçe gazete olan *Tercüman-ı Ahval*'in Şinasi (1824-1871) ve Agâh (1832-1885) Efendiler tarafından yayımına başlanması.	
1861	Cemiyeti İlmiye-i Osmaniye'nin kuruluşu *(Mecmua-i Fünun)*.	
	Cemiyeti Tedrisiye-i İslâmiye'nin kuruluşu (Darüşşefaka'nın açılması: 1873).	
	Cebel-i Lübnan'da Özerk bir idarenin kurulması ve sancağa bir Hıristiyan Mutasarrıf tayinine başlanması.	
1862-1870	Ressam Şeker Ahmet Paşanın öğrenim için Paris'e gönderilmesi.	
1863	Afganlıların İranlıları Herat'tan çıkarmaları.	
	İstanbul'da açılan ilk Darülfünunda öğretime başlanması (14 Ocak).	
	Türkiye'de ilk defa posta pulu kullanılmasına başlanması.	
	Osmanlı Bankasının kurulması.	
1865	İstanbul'da Maarif Nezareti tarafından "Tercüme Cemiyeti"nin kuruluşu.	Nobel (1833-1896) tarafından dinamitin keşfi.
1866	İzmir - Aydın arasında Türkiye'de ilk demiryolunun işlemeye başlaması (inşaata başlanış: 1859).	Beyrut'ta Amerikan Üniversitesinin kuruluşu. Rusların Taşkent'i işgali.
1867	Türkçe öğretim yapmak üzere Mülkiye Tıp Okulunun açılışı.	
	Ali Suavi (1838 - 1878) tarafından sonradan Londra'da da yayımlanan *Muhbir* gazetesinin çıkarılması (30 Ağustos).	

	Sultan Aziz'in Avrupa seyahatı	
	Türkiye'de ilk resimli mecmua olarak "*Ayine-i Vatan*"ın yayımlanması.	
1867	Mısır Valilerine "Hidiv" unvanının verilmesi.	
	"Memleket Sandıkları" adı altında sonradan (1888) Ziraat Bankasına esas teşkil eden Millî Bankanın Mithat Paşa tarafından kuruluşu.	
	"Yeni Osmanlılar Cemiyeti"nin kurulması.	
1868	Galatasaray Lisesinin "Mektebi Sultanî" adı ile açılışı.	
	Şûrayı Devletin ve Divanı Muhasebatın kurulmaları.	
	İstanbul Arkeoloji Müzesinin Çiniliköşk'te kurulması.	
1869	Maarifi umumiye nizamnâmesinin kabul ve neşri.	Süveyş kanalının işlemeye açılması.
	Ali Suavi'nin Paris'te *Ulum*'u yayımlamağa başlaması.	
1870	Darülfünun'un ikinci defa açılması.	
	İstanbul'da ilk defa olarak Darülmuallimat adı altında bir Kız Öğretmen Okulunun açılması.	
	Askerî Tıbbiye Okulunda da öğretim dilinin Fransızcadan Türkçeye çevrilmesi.	
1871	Şinasi'nin ölümü (doğ. 1824).	
	Tunus valisine veraset yolu ile valiliğin oğullarına geçmesi hakkının tanınması.	
	Kur'an'ın İstanbul'da ilk defa litografya usulü ile basılması (Hafız Osman hattı ile).	
1872	Namık Kemal (1840 - 1888)'in *Vatan* piyesinin Gedikpaşa tiyatrosunda ilk temsili.	

	Mecelle'nin yürürlüğe konulması.	
1873		Rusların Hive'ye girişi.
		Milletlerarası İlk Orientalistler Kongresi (Paris).
1874	Galatasaray Lisesi binasında öğretimi Türkçe ve Fransızca dilleriyle olan üç fakülteli Darülfünun-ı Sultanînin açılması (üçüncü teşebbüs).	Milletlerarası Posta Birliğinin kuruluşu.
	Türkiye'de ressam Şeker Ahmet Paşa tarafından Darülfünun binasında ilk resim sergisinin açılması.	
	Asârı Atîka Nizamnamesinin yürürlüğe konulması.	
1875	Aligar'da Anglo-Oriental Colec'in kurulması (1920 de Aligar Müslüman Üniversitesi olmuştur).	
	Mısır'da muhtelit mahkemelerin kuruluşu.	
1876	Günlük *El-Ehram* gazetesinin Kahire'de arapça olarak neşri.	Graham Bell (1847 - 1922) tarafından telefonun icadı.
	Hattat Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin ölümü (doğ. 1801).	
	Türkiye'de ilk Meşrutiyet Kanun-ı Esasisinin ilânı (23 Aralık).	
1877		Kraliçe Victoria'nın Hind İmparatoriçesi ilânı.
		Edison (1847 - 1931) tarafından gramofonun icadı.
1878	Abdülhamid'in Meclisi Mebusanı dağıtarak Meşrutiyet idaresine son vermesi (13 Şubat), Çırağan vak'ası ve Ali Suavi'nin öldürülmesi (doğ. 1838) (*Kaamus ül-ümem ve'l-maarif*).	Elektrik lambasının keşfi (Edison).
	Ayastefanos (3 Mart) ve Berlin (13 Temmuz) andlaşmaları.	

1879		Sevki kaabil balonun Renard (1847-1905) tarafından yapılması.
1880	İstanbul Asâr-ı Atîka Müzesinin Çinili Köşk'te halka açılması.	
	Pencap'ta Mirza Gulam Ahmed Kadyanî (ölm. 1908) tarafından Ahmediyye mezhebinin kurulması.	
	Türkiye ile İngiltere arasında zenci esir ticaretinin yasak edilmesi hakkındaki sözleşmenin imzası.	
1881	Tunus'un Fransa tarafından işgali.	
1882	İngilizlerin Mısır'ı işgali ve A'rabi Paşa'nın karşı koyması.	
	Tunus Valisine "Bey" unvanının verilmesi.	Fransa'da ilk öğretimi lâikleştiren kanunun kabulü.

Hicretin XIV. yüzyılı (2.XI.1883)

1883	Paris'te Şeyh Cemalettin Efgani ile Muhammed Abduh'un İslâm memleketlerinin yabancı egemenliğinden ve keyfe bağlı yönetimlerden kurtarılmasını hedef tutan "*El-Urvet-ül-Vüska*" adiyle reformcu bir İslâm cemiyeti kurmaları.	İngiltere'de Royal Asiatic Society'nin kuruluşu
1884	Sanayii Nefise mektebi adı ile Güzel Sanatlar Akademisinin esasının kuruluşu (Akademi olarak teşkilâtlandırılması: 1927).	
1886		İtalya'da Asya Cemiyeti'nin kurulması.
1889	İstanbul'da İttihat ve Terakki Cemiyetinin gizli olarak ilk kuruluşu.	Hertz (1857-1894) tarafından elektro-Manyetik dalgaların keşfi.
	Türkiye'de zenci esir satışını yasak eden kanunun yayımlanması.	Avusturyalı Şarkiyatçı Baron Kremer (doğ. 1828)in ölümü.

1891	İstanbul'da Çiniliköşk yanında ilk yaptırılan ve şimdi Eski Şark Eserleri paviyonu olarak kullanılan binanın törenle açılışı ve karşısında bugünkü Arkeoloji Müzesi binasının yapımına başlanması (1892-1908). Molière mütercimi ve *Lehce-i Osmani* müellifi Ahmet Vefik Paşa'nın ölümü (doğ. 1823). İstanbul'da *Servetifünun* mecmuasının yayımına başlanması.	
1892		Lûgatcı ve Şarkiyatçı Redhouse'ın ölümü (doğ. 1811).
1895	*Tarih-i Cevdet* ve *Kısa-sı Enbiya* müellifi Ahmet Cevdet Paşanın ölümü (doğ 1822). Deniz Müzesinin kuruluşu.	Röntgen (1845-1923) tarafından X ışınlarının keşfi-Lumière, kardeşler (Louis 1864-1948, Auguste 1862-1954) tarafından sinematografın icadı.
1896		Siyonizm'in öncüsü Herzl (1860-1904) tarafından Filistin'de bir yahudi devletinin kurulmasını hedef tutan *Der Judenstatt* (Yahudi Devleti) adlı eserin yayımlanması. Nobel Mükâfatının ortaya konması-Marconsi (1874-1937) tarafından telsiz telgrafın keşfi.
1897	Mısırlı İslâm bilgini Muhammed Abduh (1849-1905) un Gabriel Hanotaux'ya karşı İslâm dinini savunan mektubunu yayımlaması.	Bergson (1859-1941) un *Madde ve Hafıza* adlı kitabını yayımlaması
1898	Cemaleddin Afganî'nın ölümü (doğ. 1838).	Curie'ler (Pière 1859 - 1906, Marie 1867-1934) tarafından radyumun keşfi.
1900	İstanbul Darülfünununun "Darülfünunı Şahane" adı altında ve 3 fakülte halinde yeniden teşkilâtlandırılarak dördüncü defa açılması (Ulum-ı	

	Âliye-i Diniyye şubesi adı altında burada açılan ilk İlâhiyat Fakültesi 1914 medrese islâhatına kadar devam etmiştir.)	
1901	İbni Suud'un Necid'de Suudî Emirliğini kurmaya başlaması.	
	Pakistanlı şair İkbal'in (1873-1938) ilk vatanî şiirlerini yayımlaması.	
1904	Şemsettin Sami Beyin ölümü (doğ. 1850) (*Kamus ül-Alâm, Kamus-ı Türki*).	
1906	Hind Müslüman Birliğinin kurulması (The All - India Moslem League). İran'da ihtilâl ve meşrutiyetin ilânı.	
1907	Ressam Ahmet (Şeker) Paşanın ölümü. (doğ. 1841).	
1908	Türkiye'de ikinci Meşrutiyetin ilânı (23 Temmuz).	Hollanda'da Leyden şehrinde E. J. Brill Yayımevi tarafından Almanca, Fransızca ve İngilizce dillerinde olmak üzere *İslâm Ansiklopedisi*'nin yayımına başlanması (Tamamlanması: 1938).
	Mehmet Süreyya Beyin ölümü (doğ. 1845) (*Sicill-i Osmani*).	
1909	Doğu Hint adalarındaki müslümanların "Tarikat-ı İslâm" adında bir cemiyet kurmaları.	Cezayir Üniversitesinin kuruluşu.
	Tarihi Osmanî Encümeninin kuruluşu (Cumhuriyet devrinde adı, Türk Tarih Encümeni olmuş ve 1931 de yerini Türk Tarih Kurumu almıştır).	
1910	Müzeci ve ressam Osman Hamdi Beyin ölümü. (doğ. 1842).	
1911	İtalyanların Trablusgarp'a tecavüzleri	
	İstanbul'da *Türk Yurdu* dergisinin yayımına başlanması.	Tel-Aviv'in kuruluşu.
1911–1912	Fasta Fransız ve İspanyol hâkimiyetinin kurulması.	
1912	Balkan Harbi	

1913	İstanbul'da ilk kız lisesinin "İstanbul İnas Sultanisi" adı ile açılışı.	
	Türkiye'de kadınların ilk defa memurluklara alınmaları. – Darülbedayi adı altında ilk tiyatro mektebinin İstanbul'da açılışı.	
1914	*Medeniyet-i İslâmiye Tarihi* müellifi Corci Zeydan'ın ölümü (doğ. 1861).	
	İnas Sanayii Nefise Mektebi adı altında yalnız kızlara mahsus bir güzel sanatlar okulunun açılması.	
	İstanbul'da Evkafı İslâmiye Müzesinin kurulması (bugünkü adı: Türk ve İslâm Eserleri Müzesi).	
	Birinci Cihan Savaşının başlaması.	
1915	İnas Darülfünunu adı ile yalnız kızlara mahsus üç şubeli bir üniversitenin İstanbul'da açılması.	
	Medresetülhattatin adı altında İslâm yazı ve süsleme sanatları için İstanbul'da bir okul açılması (1929 da Şark Tezyini Sanatlar Mektebi adı altında Güzel Sanatlar Akademisine bağlanmıştır.)	
1916	Hicaz şeriflerinin Osmanlı hâkimiyetine karşı isyanı ve Şerif Hüseyin'in kıral unvanı ile bağımzızlığını ilân etmesi.	Londra'da Şark Tetkikleri Okulunun açılması ve *Bülletin of the Royal School of Oriental Studies* dergisinin yayımına başlanması.
	Darülelhan adı altında İstanbul'da ilk konservatuvarın açılması.	
1917	Türkiye'de takvimin Greguar sistemine uydurulması (Hicrî yıllar muhafaza edilmiştir).	

	Sıhhiye Umumî Meclisinin Osmanlı ülkesinde kadınların hekimlik yapabileceklerine karar vermesi.	Balfour demeci
1918	Mısır'da Vefd partisinin kuruluşu.	
	Birinci Cihan Harbinin sona ermesi – Mondros Mütarekesi (30 Ekim)	
1919	Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı (19 Mayıs).	Filistin'de İngiliz manda idaresinin kuruluşu (sonu: 1947).
	Türk Millî mücadelesinin başlaması. Erzurum ve Sivas Kongreleri.	
	Haydarabad'da Osmaniye Üniversitesinin kurulması. – Afganistan'da batılılaşma hareketleri.	
1920	Ankara'da Büyük Millet Meclisinin açılışı (23 Nisan) ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin kuruluşu.	Fransızların Şam'ı işgali ve 1918 de Suriye'de Kırallığını ilân etmiş bulunan Faysal'ın tahttan indirilmesi. Suriye'de Fransız manda idaresinin (sonu: 1936) ve bağımsız Lübnan Cumhuriyetinin kurulması.
	Gandhi (1869-1948)'nin Hintlileri pasif mukavemete çağırması.	
	Hindistan'da Aligarh'da 1875 de Anglo - Oriental Colec'i olarak kurulan müessesenin üniversite haline getirilmesi.	
1921	Sakarya Zaferi (Eylül)	
	Faysal (1883-1933)'ın Irak kırallığına, Abdullah'ın (1882-1951) Ürdün Emirliğine geçmeleri–Fas'ta Abdülkerim (1882-1963)'in Fransızlara karşı mücadeleye başlaması.	
1922	Türk İstiklâl savaşının sona ermesi: Büyük zafer (30 Ağustos).	Paris'te içinde bir cami de bulunan Müslüman Sitesinin inşasına başlanması (bitmesi: 1926).
	Türkiye'de kızların Darülfününda ve yüksek öğretim kurumlarında erkeklerle birlikte öğrenime başlamaları.	

	İngiltere-Mısır Andlaşması – Mısır'ın bağımsızlığını ilân etmesi.	
1923	Lausanne andlaşması (24 Temmuz)	
	Türkiye'de Cumhuriyetin ilânı (29 Ekim).	Ürdün'de (sonu: 1928) ve Irak'ta (sonu: 1927) İngiliz manda idarelerinin kuruluşu.
1924	Hilâfetin, Şeriye ve Evkaf Vekâletinin kaldırılması (3 Mart).	
	Başbakanlığa bağlı Diyanet İşleri Başkanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğünün kurulması.	
	Medreselerin kaldırılması, Şeriye Mahkemelerinin kapatılması.	
	Topkapı Sarayının Müze haline getirilmesi (3 Nisan).	
	Türkiye Cumhuriyeti Teşkilâtı Esasiye Kanununun kabulü (20 Nisan).	
	Tevhidi Tedrisat Kanunu uyarınca İstanbul Darülfünununda bir İlâhiyat Fakültesinin yeniden kurulması (1933 Üniversite islâhatında kaldırılarak yerine İslâm Tetkikleri Enstitüsü kurulmuştur).	
	Kuran'ın Türkçe tercümelerinin yayımına başlanması.	
	Ankara'da Musiki Muallim Mektebinin açılması.	
	Ziya Gökalp'ın ölümü (*Türkçülüğün Esasları*).	
1925	Âşarın kaldırılması.	
	Ankara Hukuk Fakültesinin açılması.	Kudüs İbranî Üniversitesinin kurulması

	Tekkelerin ve zaviyelerin kapatılması.	
	Şapka Kanununun kabulü.	
	Beynelmilel takvim ve saatin kabulü.	
	İlâhiyat Fakültesi Mecmuası'nın neşrine başlanması.	
	İran'da Riza Han Pehlevi (1878-1944)'nin Şahlığını ilân etmesi.	
	Vehhabilerin Mekke'yi zaptetmeleri	
1926	Türk Medeni Kanununun kabulü (17 Şubat).	Müsteşrik Cl. Hurart (doğ.-1854)'ın ve İran Edebiyatı Uzmanı Müsteşrik Edvard Brovne (doğ. 1862)'ın ölümleri.
	İstanbul'da Sarayburnu'nda ilk Atatürk heykelinin dikilmesi (3 Ekim).	
	Türk bibliyografi bilgini Bursalı Tahir Beyin ölümü (doğ. 1861) *(Osmanlı Müellifleri)*.	
	Mısır'da Kıral I. Fuad Üniversitesinin kurulması.	
	İbni Suud'un kendini Hicaz Kıralı ve Necid Sultanı ilân etmesi (1932 de devlete Saudî Arabistan adı verilmiştir. Devletin resmî mezhebi *Hambelilik* tir).	
	Fas'ta Rif mücahitlerinin başı Abdülkerim'in teslim olması.	
	Mekke'de Panislâmizm Kongresinin toplanması.	
1927	Atatürk'ün tarihî büyük Nutkunu söylemesi (15-20 Ekim).	
	Irak bağımsızlığının İngiltere tarafından tanınması suretiyle Irak'ta İngiliz manda idaresinin sona ermesi.	

1928	Teşkilâtı Esasiye Kanunundan dine ait hükümlerin çıkarılması suretiyle lâik Cumhuriyet nizamının kökleştirilmesi (10 Nisan).	
	Türkiye'de Lâtin esasından alınma Türk alfabesinin kabulü (1 Kasım).	
	Ürdün'ün bir Emaret (Prenslik) olarak bağımsızlığının tanınması.	
1929	Afganistan'da inkılâplara karşı ayaklanma ve Kıral Amanullah'ın tahttan uzaklaştırılması.	
1930	Kadınlara Belediye meclislerine üye seçmek ve seçilmek hakkının tanınması.	Tarihci ve dilci Barthold'un ölümü (doğ. 1869).
1931	Türk Tarih Kurumunun kurulması (15 Nisan).	Gustave Lebon (doğ. 1841)'un ve Stanley Lane - Pool (doğ. 1854)'un ölümleri.
1932	Türk Dil Kurumunun Kuruluşu (12 Temmuz).	
	Türkiye'nin Milletler Cemiyetine alınması. Irak'ın tam bağımsızlığa kavuşması.	
1933	İstanbul Darülfününunun kaldırılarak yerine yeni bir Üniversitenin teşkilâtlandırılması.	
1934	Türkiye'de kadınlara milletvekili seçmek ve seçilmek hakkının tanınması.	Mishigan Üniversitesi tarafından *Ars Islamica* dergisinin yayımına başlanması.
	Soyadı kanununun kabulü.	
1935	Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin kurulması.	İslâm tarihcisi Leon Caetani (doğ. 1869) 'nin ölümü *(Annali dell' Islam)*.
	Ayasofya'nın Müze olarak açılması (1 Şubat).	
	Tahran Üniversitesinin kurulması.	
	Hafta tatil gününün cumadan pazara çevrilmesi.	

1936	Mehmet Âkif Ersoy'un ölümü (doğ. 1873) *(Safahat, İstiklâl marşı).* Ankara'da Devlet Konservatuvarının kurulması (Musiki Muallim Mektebi adı altında açılışı: 1924). İran'da Akademinin kurulması.	
	Suriye'nin bağımsızlığının tanınması ile Fransız mandasının sona ermesi.	
	Türk Tarih Kurumu tarafından *Belleten*'in yayımına başlanması.	İngiltere ile Mısır arasında Mısır'daki İngiliz işgaline son veren ve Mısır'ın bağımsızlığını tanıyan andlaşmanın imzalanması.
	Mısır'da El-Ezher Üniversitesinin teşkilâtının yenilenmesi (İlk kuruluşu: 996).	
1937	Abdülhak Hamid Tarhan'ın ölümü (doğ. 1852) *(Makber, Târık, Finten).* İstanbul'da Dolmabahçe sarayının Veliaht dairesinde Türk Resim ve Heykel Müzesinin açılması.	
1938	Atatürk'ün ölümü (10 Kasım) (doğ. 1881).	
1939	Hatay'ın Anavatan'a katılması (30 Haziran 1938 de bağımsız bir cumhuriyet olarak kurulmuştu).	
	İkinci Cihan Savaşının başlaması.	
1940	*İslâm Ansiklopedisi* Türkçe tercümesinin genişletilerek ve tamamlanarak yayımına başlanması. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bir Tercüme Bürosu kurulması, Edebî klâsiklerin ve *Tercüme* dergisinin yayımına başlanması.	

1941	Hattat Kâmil Akdik'in ölümü (doğ. 1862).	Avusturya'lı müsteşrik ve islâm nümizmatı Edward Karl Max von Zambaur (doğ. 1866)ın ölümü.
	Ankara'da Devlet Konservatuvarı Tatbikat Sahnesi artistlerinin umuma ilk defa bir opera temsili vermeleri.	
1943	Adnan adıvar (1882 - 1955): *Osmanlı Türklerinde ilim* (ilk fransızca basılışı: *La Science Chez les Turcs Ottomons*, Paris 1939).	
	Ankara Fen Fakültesinin açılması.	
1944	İstanbul'da Teknik Üniversitenin açılması.	
1945	Yunus Emre Oratoryosu. (Adnan Saygun)	

Fransa'nın Suriye ve Lübnan'dan çekilmesi. - Arap Birliğinin kurulması. - San Fransisco'da Birleşmiş Milletler Anayasasının imzalanması (26 Haziran). - İkinci Cihan Savaşının sona ermesi. - Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurulu (*Unesco*) sözleşmesinin Londra'da imzalanması.

	Ankara Tıp Fakültesinin açılması.	
1946	Türkiye'de çok partili demokratik rejimin başlaması.	
	Türkiye Üniversitelerine muhtariyet veren kanunun kabulü.	
	Ankara ve Kâbil Üniversitelerinin kurulması.	
	Türkiye'de tek dereceli seçim usulünün kabulü.	
	Tezhipçi ve Tuğrakeş hattat İsmail Hakkı Altınbezer'in ölümü. (doğ. 1870)	
	Ürdün'ün bağımsız bir krallık olması.	
1947	Türkiye'de din derslerinin ilk okullarda ihtiyarî olarak okutulmasına başlanması.	

	Hindistan ile Pakistan'ın müstakil birer devlet haline gelmeleri.	
1948	Filistin'deki İngiliz mandasının sona ermesi, İsrael devletinin kurulması.	
	Arap Birliği devletleri ile İsrael arasında savaşın başlaması.	
	Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*'nin kabulü (10 Aralık).	
	İstanbul'da Milletlerarası Şark Tetkikleri Cemiyetinin kurulması ve *Oriens* adı altında bir dergi yayımına başlanması.	
	Ankara Devlet Opera ve Tiyatrosunun açılışı (ilk temsil: Kerem ile Aslı'nın birinci perdesi).	
1949	Ankara Üniversitesinde bir İlâhiyat Fakültesi kurulması.	Kuzey Atlantik Paktının imzalanması.
	Türkiye'nin Avrupa Konseyine girmesi. – Endonezya'nın bağımsızlığının ilânı.	
	Bağdat Üniversitesinin kurulması.	
1951	Türkiye'nin Atlantik Paktına kabulü. – Birleşmiş Milletler tarafından Libya'ya verilen bağımsızlığın ilânı ve Libya krallığının Sünusî hanedanı idaresinde kurulması.	
1953	Beyrut'ta Lübnan Millî Üniversitesinin kuruluşu.	
	Mısır'da Cumhuriyet ilânı.	
1955	İzmir'de Ege Üniversitesinin açılması	
1956	Sudan'ın bağımsız bir devlet haline gelmesi.	Müsteşrik Karl Brokelman (doğ. 1868)'ın, Lévi - Provençal (doğ. 1894)'in ölümleri.
	Fas'ın bağımsızlığını elde etmesi.	
	Tunus'un bağımsızlığını elde ederek bir Cumhuriyet kurması.	
1957		Washington'da inşa olunan Büyük Caminin Başkan Eisenhower'in bulunduğu bir törenle ibadete açılması.
1958	Erzurum'da Atatürk Üniversitesinin açılması.	

1959	Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresinin Ankara'da toplanması.	
	Kıbrıs'ın bir Cumhuriyet idaresi altında bağımsızlığına kavuşması.	
1960	Anayasa hükümlerini ihlâl eden Demokrat Parti hükûmetinin iktidardan uzaklaştırılması (27 Mayıs).	
	Afrika'da nüfuslarının yarıdan çoğunu islâmların teşkil ettiği Nigeria, Çad, Mali, Senegal ve Somali Cumhuriyetilerinin bağımsız birer devlet halinde kurulmaları.	
	Afrika'da Mauritanya İslâm Cumhuriyetinin bağımsız olarak kurulması.	
1961	Kurucu Meclisin açılışı (6 Ocak)	
	Kurucu Meclis tarafından hazırlanan Yeni Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın halk oyuna sunularak yürürlüğe girmesi (9 Temmuz).	
	Büyük Millet Meclisnin açılarak yeni Anayasa hükümlerine göre Cumhurbaşkanını seçip hükümeti kurması (25 Ekim).	
1962	Cezayir Cumhuriyet'inin kurulması.	Louis Massignon'un ölümü (doğ. 1873).
	Yemen'de Cumhuriyetin kurulması.	

EKLER

I — İslâm Devletleri Cetveli.
II — İslâm Halifeleri kollarının birbirleriyle bağlantıları.
III — Emevî Halifeleri soy kütüğü.
IV — Abbasî Halifeleri soy kütüğü.
V — Endülüs Emevîleri soy kütüğü.
VI — İslâm Devletleri tarihinin sinkronolojik görünüşü.
VII — Fatımî Halifeleri soy kütüğü.
VIII — Mısır Abbasî Halifeleri soy kütüğü.
IX — Anadolu'da Türk birliğinin kurulması ve Anadolu Beylikleri tarihinin sinkronolojik görünüşü.
X — Osmanlı Padişahları soy kütüğü.
XI — Selçuk Sultanları soy kütüğü.
XII — İslâm Sanatı tarihinin sinkronolojik görünüşü.

I. İSLÂM DEVLETLERİ CETVELİ

(Kronoloji sırasına göre)*

632– 661	Dört Halife (Hulefayi Raşidîn)	[*Emevîler*]
661– 750	Emevî Halifeleri	[*Abbasîler*]
665–1349	Bavendiler (Taberistan İslamlığı kabul: 841)	[*İlhanlılar*]
750–1258	Abbasîl Halifeleri	[*Selçuklular*]
752–1624	Amman İmamları ve Seyidleri (Maskat Sultanları)	[*Beni Ya'rub*]
756–1031	Endülüs Emevîleri (Kurtuba)	[*Tavaif-i Mülûk*]
788– 985	İdrisliler (Magrib)	[*Endülüs Emevileri*]
800– 909	Aglebliler (Tunus)	[*Aglebîler*]
819–1021	Beni Ziyad (Yemen: Zebîd)	[*Beni Necah*]
821– 873	Beni Tahir (Horasan)	[*Saffarîler*]
825– 898	Beni Dulaf (Acliyyun, İran)	[*Abbasîler*]
861– 997	Beni Yafur (Yemen: Sana ve Canad)	[*?*]
864– 928	Alevîler (Taberistan)	[*Samanoğulları, Ziyarîler*]
865– 961	Beni Uhayzir (Mekke ve Yemame)	[*Karmatlar*]
868– 905	Tulunlular (Mısır)	[*Abbasîler*]
868– 908	Saffarîler (İran)	[*Samanoğulları*]
874– 999	Samanoğulları (Maveraünnehir ve İran)	[*Türkistan hanları ve Gazneliler*]
879– 930?	Beni Sac (İran Azerbaycan'ı)	[*Abbasîler*]
893–1300?	Beni Ressi İmamları (Beni Tabataba) (Yemen)	[*Zeydî İmamları*]
899– 977?	Karmatlar (Bahreyn)	[*Abbasîler*]
909–1171	Fatımîler (Tunus, Mısır, Suriye)	[*Eyyubiler*]
928–1077	Ziyarîler (Taberistan, Orta İran)	[*İsmailîler, Haşişîler*]
929– 991	Beni Hamdan (Musul)	[*Büveyhoğulları*]
932–1056	Büveyh oğulları (Güney İran ve Irak)	[*Kakveyliler Gazneliler ve Selçuklular*]
?932–1212?	İlek Hanlar (Türkistan Hakanları) (Batı Türkistan)	[*Kara Hatalar*]
935– 949	Berîdiler (Basra)	[*Büveyhoğulları*]
935– 969	Ihşıtlar (Mısır)	[*Abbasîler*]

*) Baştaki rakamlar hükûmetlerin kuruluş ve son buluş tarihlerini, yuvarlak parantez içindeki isimler hâkim oldukları coğrafî alanı veya ikinci adlarını veyahut merkezlerini, köşeli parantez içindeki yazılar da yerlerini sonradan hangi devletlerin aldığını göstermektedir.

Bazı tarihlerin yanlarına konulan soru işaretleri de, kesin olarak bilinemeyen fakat en yaklaşık olduğunda birleşilen tarihleri göstermektedir.

944–1015	Beni Hamdan (Haleb)	[*Fatımîler*]
948–1071	Beni Kelb (Sicilya)	[*Normanlar*]
949– 984	Beni Şahin (Şat-tul-Arab çevresindeki büyük bataklıklar: Batayih)	[*Büveyhoğulları*]
951–1174	Beni Şeddad	[*Horasan Selçukluları*]
?959–1015	Beni Hasanveyh (Batı Orta İran)	[*Büveyhoğulları*]
962–1183	Gazneliler (Afganistan ve Pencap)	[*Gurlular*]
962–1453	Beni Paduspan (İran)	[*Safevîler*]
966–1201	Beni Fulayta (Mekke Şerifleri, Havaşim, Süleymaniler)	[*Beni Katâde*]
972–1148	Beni Zeyrî (Tunus, Kayrevan)	[*Normanlar, Muvahhidler*]
990–1096	Beni Mervan (Âmid)	[*Horasan Selçukluları*]
996–1096	Beni Ukayl (Musul)	[*Horasan Selçukluları*]
1007–1051	Beni Kakveyh (Batı ve Orta İran)	[*Selçuklular*]
1007–1152	Beni Hammade (Cezayir)	[*Muvahhidler*]
1009–1085	Beni Zünnun (Tuleytula)	[*İspanyollar*]
1012–1090	Zeyrîler (Gırnata)	[*Murabıtlar*]
1012–1150	Beni Mezyed (Hille)	[*Zengiler*]
1016–1057	Hammudîler (Malaga)	[*Muvahhidler*]
1017–1075	Denia Melikleri	[*Hudlular*]
1019–1141	Tücibliler ve Hudlular (Zaragoza)	[*İspanyollar*]
1021–1096	Âmirliler (Valansiya)	[*İspanyonlar, Murabıtlar*]
1021–1159	Beni Necah (Yemen: Zebid)	[*Beni Mehdi*]
1022–1230	Mayorka Melikleri	[*Muvahhidler*]
1023–1079	Beni Mirdas (Haleb)	[*Beni Ukayl*]
1023–1091	Abbadîler (İşbiliye)	[*Murabıtlar, Aragonlular*]
1025–1092	Albunte (Alpuente) Melikleri (Kasımoğulları)	[*Murabıtlar, Muvahhidler*]
1027–1094	Eftasî'ler (Badajoz)	[*Murabıtlar*]
1031–1068	Beni Cehver (Kurtuba)	[*Abbadîler*]
1037–1098	Beni Suleyh (Yemen: Sana)	[*Sana Hamdanileri*]
1039–1058	Hammudîler (Algeciras)	[*Abbadîler*]
1039–1090	Tartuşa Melikleri	[*Hudlular*]
1040–1157	Horasan Selçukluları (Büyük Selçuk İmparatorluğu)	[*Harzemşahlar*]
1041–1091	Sumadihliler (Almeria)	[*Murabıtlar*]
1041–1187	Kirman Selçukluları	[*Oğuz Türkmenleri*]
?1052–1147	Murabıtlar (Fas, Cezayir, Endülüs)	[*Murabıtlar*]
1056–1289?	Şebankâre Atabekleri	[*Muzafferiler*]
?1071–1174	Danişmend'liler (Sivas Kolu)	[*Anadolu Selçukluları*]
?1071–1201	Saltuk oğulları (Erzurum)	[*Anadolu Selçukluları*]
1071–1252?	Mengücükler (Erzincan, Kemah, Divrik)	[*Anadolu Selçukluları*]

?1077–1231	Harzemşahlar	[*Moğollar*]
1077–1308	Anadolu Selçukluları (Konya)	[*Moğollar, Beylikler, Osmanlılar*]
1083–1200?	Beni Zurey' (Aden)	[*Eyyubîler*]
1090–1256	Haşişîler (İsmailîler, Alamut)	[*Moğollar*]
1094–1117	Suriye Selçukluları	[*Burlular ve Artuk oğulları*]
?1097–1183	İnal oğulları (Diyarbekir)	[*Eyyubîler*]
1098–1173	Beni Hamdan (Yemen: Sana)	[*Eyyubîler*]
1100–1207	Ermenşahlar (Ahlat)	[*Eyyubîler*]
1101–1231	Artukoğulları (Hasankeyf ve Amid Sokmanlar tabakası)	[*Eyyubîler*]
1104–1154	Şam Atabekleri (Burlular)	[*Zengiler*]
1108–1408	Mardin Artukluları (İlgazi'ler tabakası)	[*Kara Koyunlular*]
1117–1194	Irak Selçukluları (Bağdad)	[*Harzemşahlar*]
1127–1262	Musul Atabekleri (Zengiler)	[*Moğollar*]
1130–1269	Muvahhidler (Afrika ve Endülüs)	/*Beni Hafs, Beni Zeyd, Beni Merîn*]
1136–1225	İldeniz'liler (Azerbaycan Atabekleri)	[*Harzemşahlar*]
?1142–1177	Danişmend'liler (Malatya kolu)	[*Anadolu Selçukluları*]
1144–1233	Erbil Atabekleri (Beytekin'liler)	[*Abbasîler, Moğollar*]
1145–1170	Mürsiye Melikleri (Endülüs)	[*Muvahhidler*]
1146–1181	Haleb Atabekleri	[*Sencar Atabekleri Eyyubiler*]
1146–1225	Azerbaycan Atabekleri (İldeniz oğulları)	[*Harzemşahlar*]
1147–1286	Salgur'lar (Faris Atabekleri)	[*İlhanlılar*]
1148–1215	Gurlular (Afganistan ve Hindistan'da)	[*Harzemşahlar, Delhi Sultanları*]
1148–1424	Hezaraspî'ler (Luristan-ı Büzürk Atabekleri)	[*Timurlular*]
1154–1406	Beni Nebhan İmamları (Umman)	[*Seçimle gelen İmamlar*]
?1155–1551	Şirvanşahlar (Azerbaycan, Kafkasya, Demirkapı)	[*Osmanlılar, İran*]
1159–1173	Beni Mehdi (Yemen: Zebid)	[*Eyyubîler*]
1170–1220	Sencar Atabekleri	[*Miyafarkin Eyyubileri*]
1174–1229	Eyyubîler (Yemen)	[*Beni Resul*]
1174–1252	Eyyubîler (Mısır)	[*Mısır Kölemenleri*]
1178–1262	Eyyubîler (Hums)	[*Mısır Kölemenleri*]
1178–1270	Eyyubîler (Balbek)	[*Moğollar*]
1178–1341	Eyyubîler (Hama)	[*Mısır Kölemenleri*]
1180–1220	Cezire Atabekleri	[*Eyyubîler*]
1185–1233	Harput Artukluları	[*Anadolu Selçukluları*]
1188–1263	Eyyubîler (Gerek)	[*Mısır Kölemenlei*]
1193–1260	Eyyubîler (Haleb)	[*Moğollar*]
1193–1260	Eyyubîler (Şam)	[*Moğollar*]

1194–1274 Yezd Atabekleri .... [*İlhanlılar*]
1195–1470 Beni Merîn (Fas) .... [*Beni Vattas*]
?1195–1596 Hurşid oğulları (Luristan-ı Küçük Atabekleri) .. [*Safevîler*]
1200–1260 Eyyubîler (Miyafarkin) .... [*Moğollar*]
1201–1916 Beni Katâde (Mekke Şerfleri) ...... [*1516–1916 Osmanlılar*]
1202–1576 Bengale Vali ve Melikleri

a) Valiler (1202–1338)
b) Melikler (1338–1576) .... [*Türk-Moğol İmparatorluğu*]

?1203–1320 Çobanlılar (Kastamonu Beyleri) .... [*İsfendiyarlılar*]
1206–1555 Delhi Sultanları (Hindistan)

a) Memlûkler (1206–1290)
b) Kılcîler (1290–1320)
c) Tuğluklar (1320–1414)
d) Seyyitler (1414–1451)
e) Lodiler (1451–1526) .... [*Babur*]
f) Afganlar (1540–1555) ..... [*Türk-Moğol İmparatorluğu*]

1222–1303 Kutluk Hanlar .... [*Muzafferiler*]
1223–1269 Beni Hûd (Hudlular, Mürsiye) .... [*İspanyollar*]
1224–1502 Altın Ordu Hanları (Deşt-i Kıpçak) .... [*Rusya*]

a) Batu dalı (1224–1359) (Batı Kıkçak'ta Gök Ordu)
b) Orda dalı (1226–1396) (Doğu Kıpçak'ta Ak Ordu)
c) Toka Timur dalı (Kazan, Kasım. Ejderhan ve Kırım Hanlıkları)
d) Şıban dalı (Özbek, Buhara ve Hive Hanlıkları)

1224–1659 Şıbanlılar (Sibirya) ...., [*Canyan*]
1227–1370 Çağatay Hanlığı (Maveraünnehir) .... [*Timurlular*]
1228–1574 Beni Hafs (Tunus) .... [*Osmanlılar*]
1229–1454 Beni Rasul (Yemen) .... [*Beni Tahir*]
1232–1492 Nasrîler (Beni Ahmer, Endülüs: Gırnata) .... [*İspanyollar*]
1232–1524 Eyyubîler (Hasankeyf) .... [*Osmanlılar*]
1239–1554 Beni Ziyan (Beni Abd-ül-Vad) (Cezayir) ..... [*Osmanlılar*]
1245–1383 Beni Kert (Herat) .... [*Timurlular*]
1250–1382 Mısır Kölemenleri (Türk, Bahrî memlûkler) [*Burcî Memlûkler*]
1256–1344 İlhanlılar (İran Moğolları). [*Celâyirliler, Muzafferîler, Serbedarîler*]
?1256–1483 Karamanoğulları (Konya) .... [*Osmanlılar*]
1261–1517 Abbasî Halifeleri (Mısır) .... [*Osmanlılar*]
1277–1300 Pervane Oğulları (Sinop) .... [*Gazi Çelebi, Candaroğulları*]
?1277–1368 Denizli Beyleri (Lâdik Beyleri) .... [*Osmanlılar*]
?1285–1349? Sahib Ata oğulları (Afyon) .... [*Germiyanoğulları*]

?1288–1326	Eşrefoğulları (Beyşehir)	*[Hamidoğulları]*
1291–1461	Candaroğulları (İsfendiyaroğulları, Kızıl Ahmedliler)	*[Osmanlılar]*
1299–1403	Aydınoğulları (Aydın)	*[Osmanlılar]*
1299–1922	Osmanlılar.........................	*[Türkiye Cumhuriyeti]*
?1300–1336	Karasi oğulları (Balıkesir)	*[Osmanlılar]*
1300–1355?	Gazi Çelebi (Sinop)	*[Osmanlılar]*
1300–1392	Hamid oğulları (İsparta) .	*[Karamanoğulları ve Osmanlılar]*
?1300–1410	Saruhan oğulları (Manisa)	*[Osmanlılar]*
?1300–1425	Menteşe oğulları (Muğla)..................	*[Osmanlılar]*
?1300–1426	Teke oğulları (Antalya)	*[Osmanlılar]*
?1300–1428	Germiyan oğulları (Kütahya)	*[Osmanlılar]*
1303–1357	Beni İncu (İran)	*[Muzafferîler]*
1313–1393	Muzafferîler (İran)	*[Timurlular]*
1318–1344	Çobanlılar (Azerbaycan)...................	*[Beni İncu'lar]*
1334–1587	Keşmir Melikleri................	*[Türk-Moğol İmparatorluğu]*
1335–1381	Ertena oğulları (Orta Anadolu)	*[Osmanlılar]*
1336–1411	Celâyirliler (İlkânyan) (Irak)....	*[Kara Koyunlular]*
1337–1381	Serbedarîler (Horasan)	*[Timurlular]*
1337–1409	Toğa Timurîler (Horasan)	*[Timurlular]*
1339–1521	Zulkadır oğulları (Maraş ve Elbistan)	*[Osmanlılar]*
1347–1526	Behmeniye Melikleri (Gülberke'ler).	*[İmadşahîler, Nizamşahîler, Beridşahîler, Âdilşahîler, Kutubşahîler]*
1348–1758	Çağatay Hanları (Tuğluk-Timur kolu, Doğu Türkistan)	*[Çin]*
1359–1590	Kârkeyai'ler (Keylân)......................	*[Safevîler]*
1359–1596	Seyyitler (Kıvamiyye, Mazenderan)...........	*[Safevîler]*
1370–1501	Timurlular (Semerkand)	*[Şıbanlılar]*
1378–1608?	Ramazan oğulları (Adana)	*[Osmanlılar]*
1380–1469	Kara Koyunlular (Azerbaycan ve Irak) ..	*[Ak Koyunlular]*
1381–1398	Kadı Burhanettin Hükûmeti (Sivas)	*[Osmanlılar]*
1382–1517	Mısır Kölemenleri (Çerkes, Burcî Memlûkler) ..	*[Osmanlılar]*
1394–1500	Şark Melikleri (Conpur)	*[Delhi Sultanlığı]*
1396–1572	Gücerat Melikleri.............	*[Türk-Moğol İmparatorluğu]*
1399–1600	Handeş Melikleri (Farukî'ler)..	*[Türk-Moğol İmparatorluğu]*
1401–1530	Malve Melikleri......................	*[Gücerat Melikleri]*
1403–1425	İzmir oğulları (İzmir)	*[Osmanlılar]*
?1403–1508	Ak Koyunlular (Diyarbekir, Azerbaycan ve İran)	*[Safevîler ve Osmanlılar]*
1420–1475	Kırım Hanlığı (Bağımsız)	*[Osmanlı himayesi]*
1428–1599	Şıbanlılar (Özbekler).........................	*[Canyan]*
	Buhara Kolu (1540–1557)	
	Semerkand Kolu (1560–1578)	

1445–1552 Kazan Hanlığı .... [*Rusya*]

1445–1681 Kasım Hanlığı (Oka) .... [*Rusya*]

1454–1517 Beni Tahir (Yemen) .... [*Mısır Memlûkleri, Osmanlılar*]

1466–1554 Astrahan Hanlığı (Ejderhan) .... [*Rusya*]

1470–1550 Beni Vattas (Fas) .... [*Sadî Şerifleri*]

1475–1774 Kırım Hanlığı (Osmanlı himayesinde) .... [*Bağımsız*]

1489–1686 Âdilşahîler (Biçapur) .... [*Türk-Moğol İmparatorluğu*]

1491–1575 İmadşahîler (Berar) .... [*Nizamşahiler*]

1491–1599 Nizamşahîler (Ahmednagar) ... [*Türk-Moğol İmparatorluğu*]

1492–1609 Berîdşahîhiler (Bidar) .... [*Âdilşahîler*]

1502– İran Şahlığı

a) Safevîler (1502–1736)
b) Afganlar (1722–1729)
c) Afşarlar (1736–1796)
d) Zendler (1750–1794)
e) Kaçarlar (1779–1925)
f) Pehleviler (1925–

1510–1533 Cezayir Türk Sultanlığı .... [*Osmanlılar*]

1511–1659 Sadî Şerifleri (Fas) .... [*Filâlî Şerifleri*]

1512–1687 Kutubşahîler (Kelkende) ...... [*Türk-Moğol İmparatorluğu*]

1515–1921 Hive Hanlığı .... [*1873'ten itibaren Rusya'ya haraca bağlı*]

1516–1916 Mekke Şerifleri (Beni Katâde) .... [*Osmanlı idaresinde*]

1526–1858 Türk-Moğol İmparatorluğu (Hindistan).. [*Büyük Britanya*]

1591–1962 San'a İmamları (Zeydî İmamları) .... [*Cumhuriyet*]

1538, 1569 tarihlerinde olmak üzere Osmanlılar tarafından iki defa fethedilen Yemen 1636 da bağımsızlığını elde etmiş, 1843 de tekrar feth edilerek bir vilâyet halinde teşkilâtlandırılmış ve 1918 de Mondros mütarekesi ile terk olunmuştur.

1599–1785 Canyan (Astrahanlılar, Buhara) .... [*Mangıtlar*]

1600–1947 Haydarabad Nizamları .... [*İngiliz Hind İmparatorluğu*]

1624–1741 Beni Ya'rub İmamları (Umman) ..... [*Maskat Sultanlığı*]

1650–1887 Bülûcistan Hanları (Kelât) .... [*İngiliz Hind İmparatorluğu*]

1659–1830 Cezayir Ağaları ve Dayıları .... [*Fransa*]

1664–1911 Filâlî Şerifleri (Fas) .... [*Fransa himayesi*]

1665–1881 Tunus Beyliği .... [*Fransa*]

1700–1876 Hokand Hanları (Fergana) .... [*Rusya*]

1705–1956 Tunus Beyleri (1881–1956 Fransa işgali) ...... [*Cumhuriyet*]

1711–1835 Karamanlılar (Trablusgarp) .... [*Osmanlılar*]

1741– Maskat Sultanlığı (1779'a kadar imam sonra Seyyid) Umman: Merkez 1783'den beri Maskat)

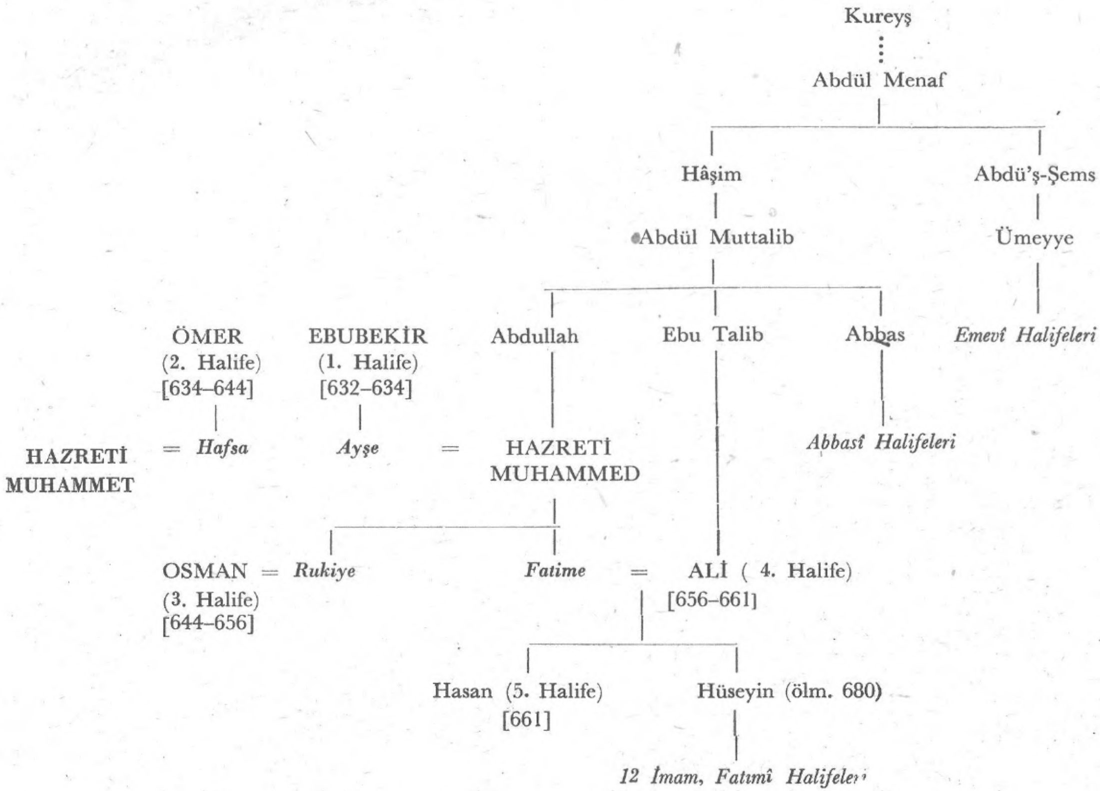
1746–1926 Necid Sultanlığı .... [*Hicaz Kırallığı ve Necid Sultanlığı*]

1747– Afganistan Kırallığı

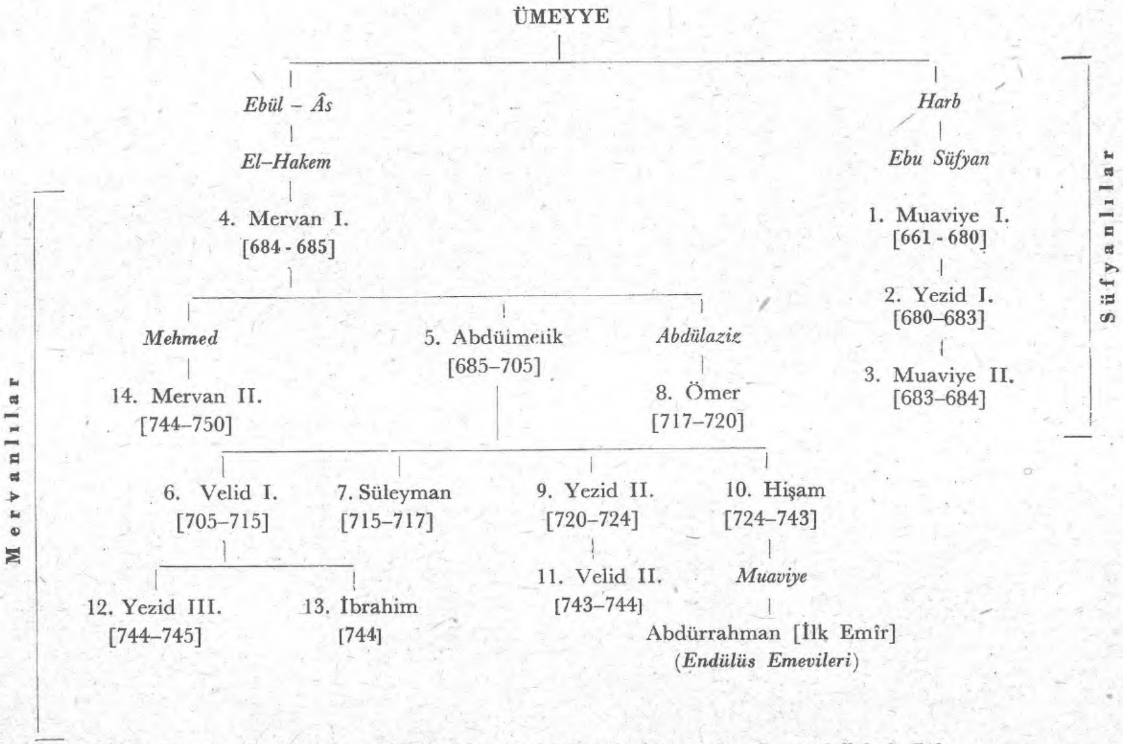
1774–1783 Kırım Hanlığı (Bağımsız) .... [*Rusya*]

1785–1921	Mangıtlar (Buhara) ... [*1868'den itibaren Rusya'ya haraca bağlı*]
1805–1914	Mısır Hidivliği (Hidiv unvanı 1866'da verilmiştir) [*Krallık*]
1911–1956	Fas Sultanlığı (Fransa himayesinde) .... [*Bağımsız*]
1914–1953	Mısır Kırallığı .... [*Cumhuriyet*]
1916–1926	Hicaz Kırallığı .... [*Saudî Arabistan*]
1920–	Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti (1923'den sonra) Türkiye Cumhuriyeti
1920–1957	Irak Melikliği (Kırallığı) .... [*Cumhuriyet*]
1926–	Hicaz ve Necid Kırallığı (1932 den itbaren Saudî Arabistan)
1938–1939	Hatay Cumhuriyeti ..... [*Türkiye Cumhuriyetine katılmıştır*]
1947–	Pakistan Cumhuriyeti.
1951–	Libya Kırallığı.
1953–	Mısır Cumhuriyeti.
1956–	Fas Sultanlığı.
1956–	Tunus Cumhuriyeti.
1956–	Sudan Cumhuriyeti.
1957–	Irak Cumhuriyeti.
1962–	Cezayir Cumhuriyeti.
1962–	Yemen Cumhuriyeti.

II. İSLÂM HALİFELERİ KOLLARININ BİRBİRLERİYLE BAĞLANTILARI

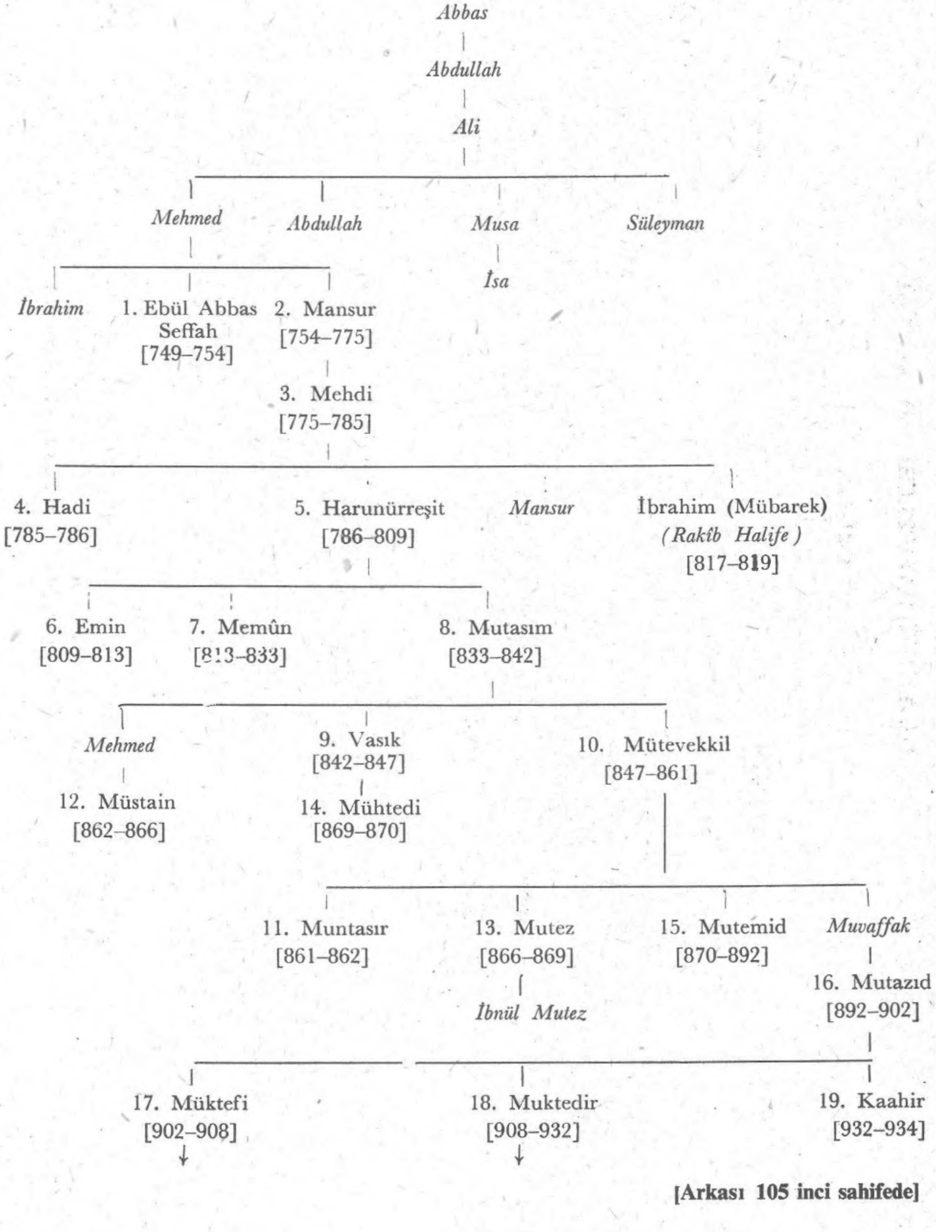


III. EMEVÎ HALİFELERİ SOY KÜTÜĞÜ



Hüseyin Kerbela'da öldürüldükten sonra 683–692 yılları arasında Abdullah b, Zübeyr (doğ. 622) de Mekke'de Halifeliğini ilân ederek Hicaz, Yemen, Irak, İran ve Horasanda hüküm sürmüşse de Haccac tarafından yakalanıp öldürülmüştür.

IV. ABBASÎ HALİFELERİ SOY KÜTÜĞÜ



[Arkası 105 inci sahifede]

- ↑ 22. Müstekfi [944–946]
- ↑
  - 20. Râzi [934–940]
  - 21. Mütteki [940–944]
    - 25. Kaadir [991–1031]
      - 26. Kaaim [1031–1075]
        - *Zahiret ut-Din*
          - 27. Muktedi [1075–1094]
            - 28. Müstazhir [1094–1118]
              - 29. Müsterşid [1118–1135]
                - 30. Raşid [1135–1136]
                  - *Hasan*
                    - *Ali*
                      - *Ebubekir*
                        - *Hasan*
                          - *Hâkim* [*Mısır'da ikinci Abbasî Halifesi*]
              - 31. Muktefi [1136–1160]
                - 32. Müstencid [1160–1170]
                  - 33. Mustazî [1170–1180]
                    - 34. Nâsır [1180–1225]
                      - 35. Zâhir [1225–1226]
                        - 36. Mustansır [1226–1242]
                          - 37. Musta'sım [1242–1258]
                        - *Ahmed Mustansır* [*Mısır'da birinci Abbasî Halifesi*]
  - 23. Muti' [946–974]
    - 24. Tayi' [974–991]

V. ENDÜLÜS EMEVÎLERİ SOY KÜTÜĞÜ

Hişam [10. Emevî Halifesi]

Muaviye

1. Abdurrahman I.
[756–788]

2. Hişam I.
[788–796]

3. Hakem I.
[796–822]

4 Abdurrahman II.
[822–857]

5. Mehmed I.
[857–886]

6. Münzir
[886–888]

7. Abdullah
[888–913]

Mehmed

8. Abdurrahman III.
[913–961]

9. Hakem II.
[961–976]

10 Hişam. II.
[1 .d. 976–1009]
[2 d. 1010–1013]

Abdülcebbar

Hişam

11. Mehmed II.
[1, d. 1009
2. d. 1010]

Süleyman

Hakem

12. Süleyman
[1 d.1009–1010
2 d. 1013–1016]

14. Abdürrahman V.
[1023–1024]

Abdülmelik

Mehmed

13. Abdurrahman IV.
[1018]

16. Hişam III.
[1027–1031]

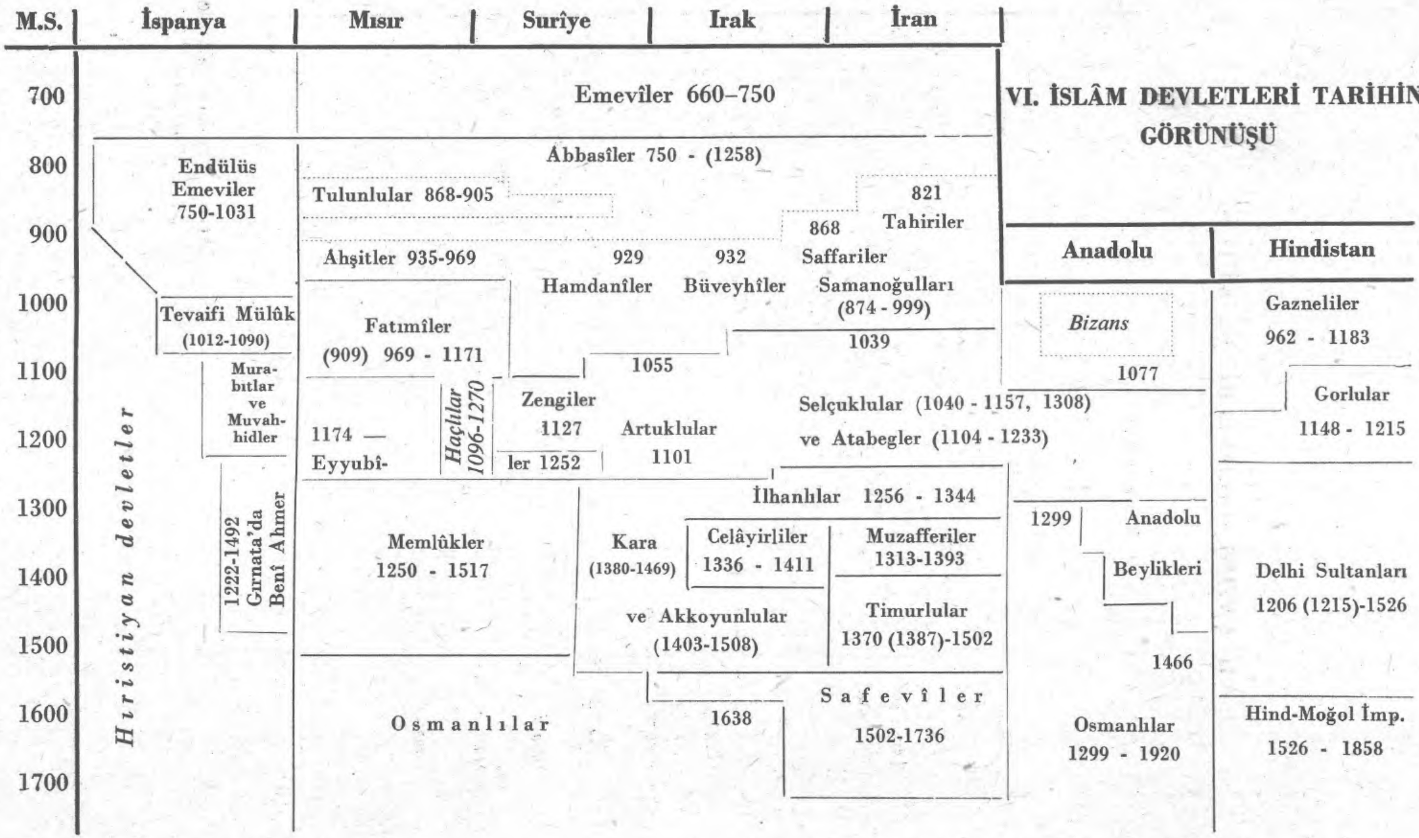
Ubeydullah

Abdurrahman

15. Mehmed III.
[1024–1025]

1016–1018 de Hammud'lardarn Ali, 1018–1021 de Haşim, 1021–1022 de Kasım, 1025–1027 de Yahya Halifelik makamını işgal etmişlerdir.

VI. İSLÂM DEVLETLERİ TARİHİNİN GÖRÜNÜŞÜ



E. Kühnel'in *Islamische Kleinkunst*'ından **düzeltilerek** alınmıştır.

VII. FATIMİ HALİFELERİ SOY KÜTÜĞÜ

Hazreti Muhammed

1. Ali = Fatime

Sebiye veya İsmailiye Mezhebinin 7 imamı

2. *Hasan* (öl. 669)
   - İdrisîler [788–985]

3. *Hüseyin* (öl. 680)

4. *Ali Zeynelabidin* (öl. 712)
   - 5. *Zeyd* (öl. 740) Zeydiye Mezhebi (Yemen İmamları)
   - 5. *Mehmed Bâkır* (öl. 731)

6. *Cafer Sadık* (öl. 765)

7. *İsmail I.*

İsmailiye'nin gizli imamları

Mehmed (Mektum)

Abdullah Rıza

Ahmed Vafi

Hüseyin Taki

Abdullah

↓

İmamiye yahut İsna aşariye Mezhebinin 12 imamı (1–6 yukarıdaki gibi)

7. *Musa Kâzım* (öl. 799)

8. *Ali Rıza* (öl. 817)

9. *Mehmed Cevad (Taki)* (öl. 835)

10. *Ali Naki* (öl. 868)

11. *Hasan Askerî* (öl. 873)

12. *Mehmed Muntazar (Mehdi)* (879 da Samerra'da kayboldu)

[Arkası 109 uncu sahifede]

FATIMÎ HALİFELERİ

1. Mehdi [909-934]
2. Kayim [934-945]
3. Mansur [945-953]
4. Muizz [953-975]
5. Aziz [975-996]
6. Hâkim [996-1021]
7. Zâhir [1021-1036]
8. Mustansır [1036-1074]

- 9. Musta'li [1094-1101]
  - 10. Âmir [1101-1130]
- *Mehmed*
  - 11. El-Hâfız [1130-1149]
    - 12. El-Zâfir [1149-1154]
      - 13. El-Fayiz [1154-1160]
    - *Yusuf*
      - 14. El-Âzıd [1160-1171]
- *Nizâr*
  - İsmailiye'nin Nizâriye kolu (Ağahan'lar)

VIII. MISIR ABBASİ HALİFELERİ SOY KÜTÜĞÜ

- *Hasan*
  - 2. Hâkim I. [1261–1302]
    - 3. Müstekfi I. [1302–1340]
      - 5. Hâkim II. [1341–1352]
      - 6. Mutadid [1352–1362]
        - 7. Mütevekkil I. [1. d. 1362–1377 2. d. 1377–1383 3. d. 1389–1406]
          - 10. Müstain [1406–1414]
            - 15. Mütevekkil II. [1479–1497]
              - 16. Müstemsik [1. d. 1497–1509 2. d. 1516–1517]*
                - 17. Mütevekkil III. [1509–1516]
          - 11 Mutazıd II. [1414–1441]
          - 12 Müstekfi II. [1441–1451]
          - 13. Kayim [1451–1455]
          - 14. Müstencid [1455–1479]
    - *Müstemsik*
      - 4. Vâsık I. [1340–1341]
      - *Müstasım*
        - 8. Mutasım [1. d. 1377 2. d. 1386-1389]
        - 9. Vâsık II. [1383–1386]
- *Zâhir*
  - *Mustansır (36 ncı Bağdad Halifesi)*
  - Ahmetd 1. Mustansır [1261]

*] Oğlu Mütevekkil'e vekil olarak

IX. ANADOLU'DA TÜRK BİRLİĞİNİN KURULMASI VE ANADOLU BEYLİKLERİ TARİHİNİN SİNKRONOLOJİK GÖRÜNÜŞÜ

Bizans	Osmanlı	Karasi	Hamid	Germiyan	Teke	Saruhan	Aydın	Menteşe	Kastamonu	Karaman
1261 Mihal Paleologos 1283 Andronikos 1326 Bursa 1330 İznik	1232 Ertuğrul	S E L Ç U K L U L A R								1228 Karaman 1261 I. Mehmet 1278 Mahmut
	1299 Osman 1326 Orhan 1360 I. Murad	Aclan 1336	Hamid 1374 1328 Hızır Hüseyin 1386	Alişir 1264 I. Yakub II.Yakub 1388	Teke	1300 Saruhan 1345 İlyas 1374 İshak	1300 Aydın 1333 Mehmed 1340 Ömer (Umur) 1348 İsa	1300 Menteşe Yakub Mahmud 1391 İlyas	1292 Timur Şuca'-uddin Adil Bayezit (Kötürüm) İsfendiyar	Yahşi 1381 Alâettin
				1390	1391	1390	1391	1391	1393	1391
				Y. Bayezid tarafından ilhak : Timur tarafından iade						
	1389 Bayezid (Yıldırım) 1402 Timur istilâsı I, Mehmed			1402 II. Yakub	1402 Osman	Hızır 1402 Cüneyd	1402 Musa Umur Cüneyd Mustafa	1402 İlyas Üveys Ahmet Leys	1402 İsfendiyar İbrahim İsmail Kızıl Ahmet	1402 II. Mehmet İbrahim 1424 Pir Ahmet 1464 Kasım 1466
	1421 II. Murad			1428	1424	1425		1426		
	1451 II. Mehmed (Fatih)			II. Murad tarafından son ilhak					1461	1466
	O S M A N L I L A R									

X. OSMANLI PADİŞAHLARI SOY KÜTÜĞÜ

1. Osman I.
[1299–1324]

2. Orhan I.
[1324–1360]

3. Murad I.
[1360–1389]

4. Bayezit I.
[1389–1402]

Emir Süleyman	Musa Çelebi	5. Mehmet I.	İsa Çelebi	Mustafa Çelebi
[1402–1411]	[1411–1413]	[1402–1413]	(öl. 1404]	[öl. 1422]
		(Tekbaşına 1413–1421]		

6. Murat II.
[1. d. 1421–1444, 2. d. 1446–1451]

7. Fatih Mehmet II.
[1. d. 1444–1446, 2. d. 1451–1481]

8. Bayezit II.
[1481–1512]

9. Selim I *
[1512–1520]

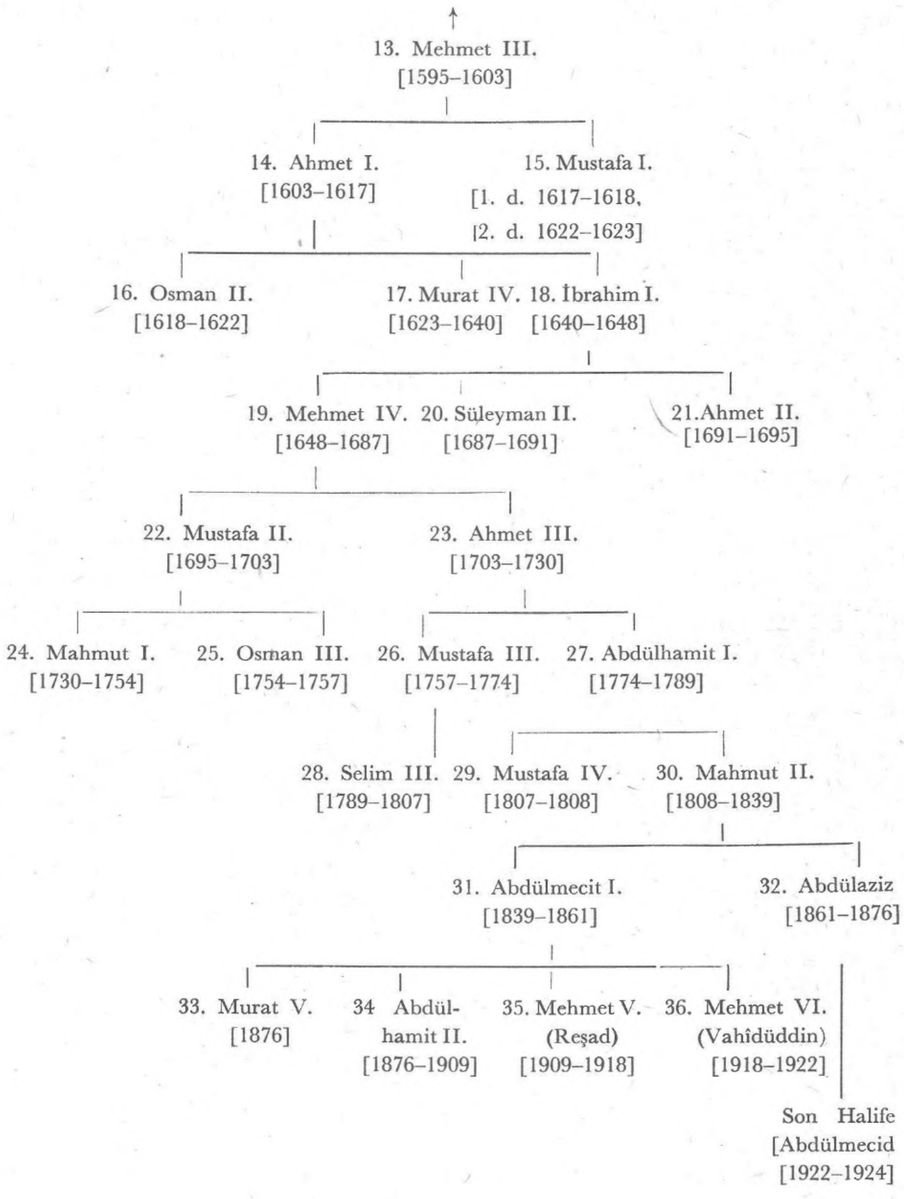
10. Süleyman I.
[1520–1566]

11. Selim II.
[1566–1574]

12. Murat III.
[1574–1595]

↓

[Arkası 113 üncü sahifede]



[*] 1517 den itibaren ve Yavuz Selim'den başlıyarak Osmanlı Padişahları "Halife,, unvanını da almışlardır.

İNDEKS

A. KİŞİ ADLARI

B. YER ADLARI

C. MİLLET, KAVİM, DEVLET, HÜKÜMET VE HANEDAN ADLARI

1) Abbasi Halifeleri soy kütüğü için 104 ve 105 inci sahifelere bakınız.
2) Anadolu Beylikleri için 111 inci sahifedeki sinkronolojik tabloya bakınız.

1) Emevî Halifeleri soy kütüğü için 103 üncü sahifeye bakınız.
2) Endülüs Emevîleri soy kütüğü için 106 ıncı sahifeye bakınız.
3) Fatimî Halifeleri için 108 ve 109 uncu sahifelere bakınız.

1) Mısır Abbasî Halifeleri soy kütüğü için 110 uncu sahifeye bakınız.

1) On İki İmamın silsilesi ve bağlılıkları için 108 inci sahifeye bakınız.
2) Osmanlı Padişahları soy kütüğü için 112 ve 113 üncü sahifelere bakınız.

D. KONULAR

[Olaylar, bilim, din ve mezheb, tarikat kurumları, yönetim kuruluşları, unvanlar, tarih ve sanat anıtları, keşifler ve icatlar, bilim dalları, kitaplar,* dergiler*]

* Kitap ve dergi adları italik dizilmiştir.

DÜZELTMELER CETVELİ

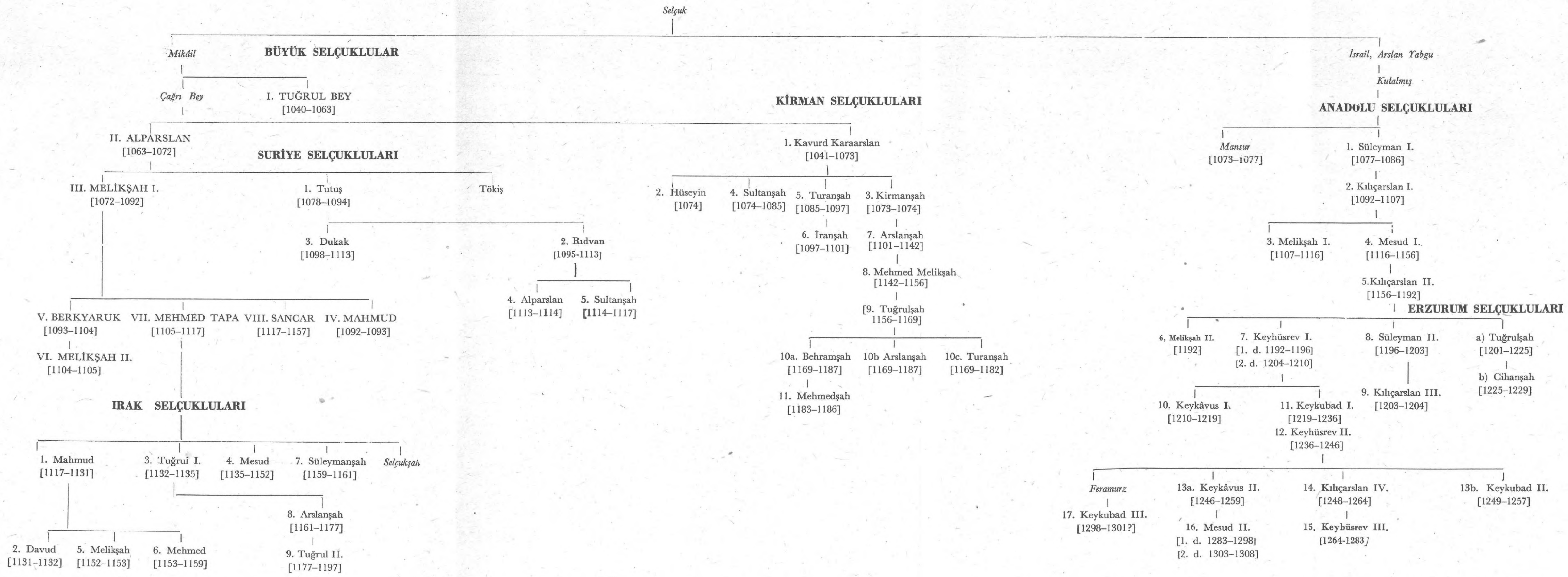
[Basılırken gözden kaçmış olduğu görülen aşağıdaki tarih ve imlâ yanlışlarının bu cetvele göre düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlanıp, fazlaların çizilmesi rica olunur.]

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
13	16-17	*Çizilecek :* Galata'da Arap camiinin inşası	
20	31-32		*Sonuna eklenecek :* (başlama)
24	16	Zübeyd	Zübeyde
25	12	Toranto	Taranto
33	10		*Sonuna eklenecek :* (bitme)
38	36	Pièrre l'Hermit	Pierre l'Ermite
39	3	Pièrre l'Hermit	Pierre l'Ermite
40	29	1112	1111
		Gazalî	Gazzalî
41	—	Büzürk Ümmid	Büzürgümmid
42	8-9	*Çizilecek :* ve Aragon	
46	7	Hattin	Hıttîn
46	34	Kanecc	Kanevc
47	34	Kutade	Katade
49	5-6	El-Ubberi	El-Ukberi
51	7	Mersiye	Mürsiye
52	10	1254	1250
52	12	1517	1382
53	38	Merriniler	Meriniler
58	19	Hafız	Hâfız
59	9	Firuz Abadî	Firûzâbâdî
60	13	Arapşah	Arabşah
70	16	Sabe	Sale
75	1	Asiatie	Asiatic
80	18-19	*Çizilecek :* İngiltere'de .... kuruluşu	
81	28	Marconsi	Marconi
86	13	Hurart	Huart
91	33	1873	1883

95	7	Amman	Umman
95	11	Beni Nevah	Beni Necah
95	27	Kakveyliler	Kakveyhiler
96	22	İspanyonlar	İspanyollar
96	24		*Eklenecek :* Aragonlular
	26	*Çizilecek :* Aragonlular	
97	15	Beni Zeyd	Beni Ziyan
100	20	Kelkende	Gülkende (Golkonda)
101	11-12	Arasına	*eklenecek :* 1949 Endonezya Cumhuriyeti

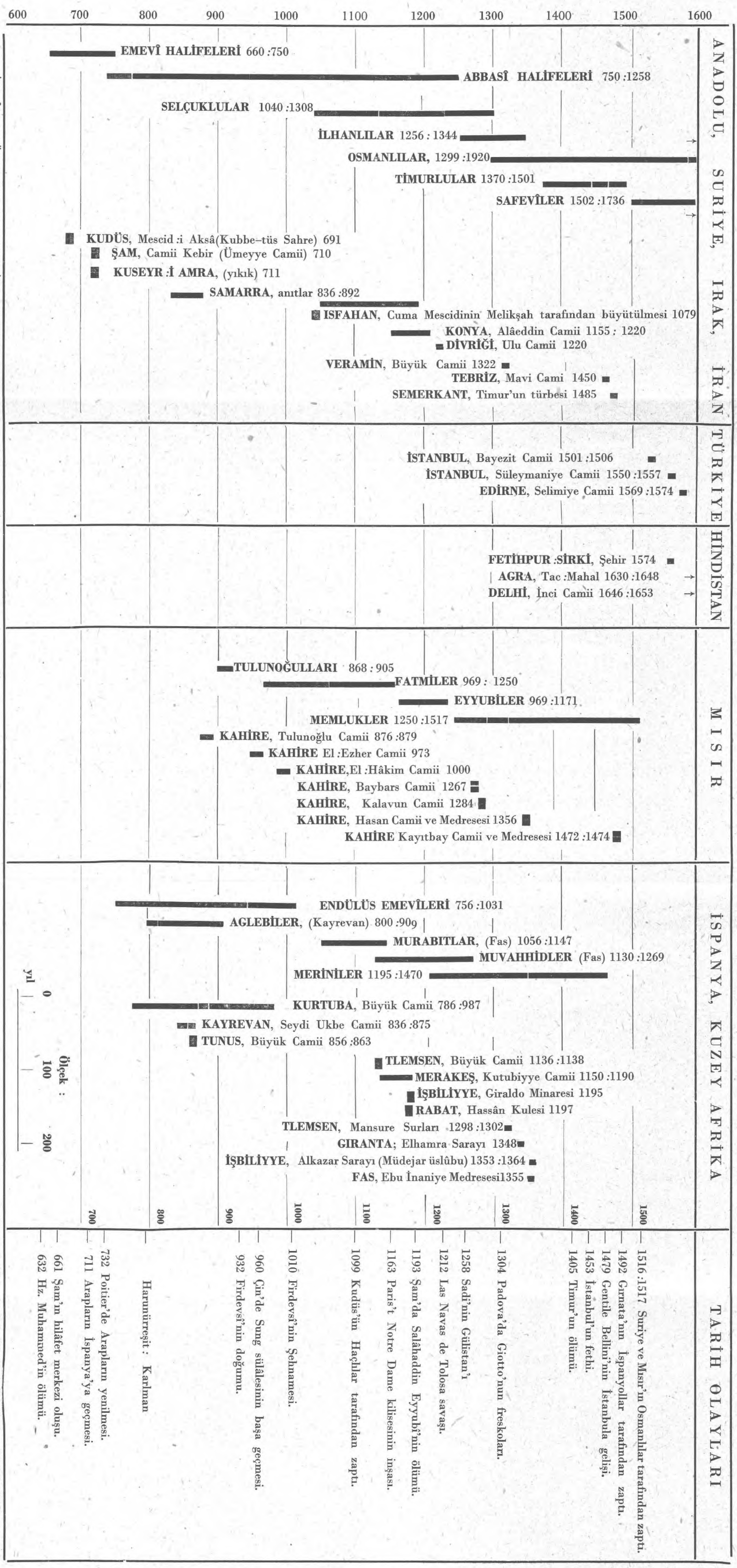
XI. Ek Cetvel — Suriye Selçukluları VII. hükümdarının adı Mehmet TAPAR olacaktır.

XI. SELÇUK SULTANLARI SOY KÜTÜĞÜ



İSLÂM DÜNYASI, S. K. YETKİN — F. UNAT

XII. İSLÂM SANATI



İSLÂM DÜNYASI, S. K. YETKİN — F. UNAT

Pierre du Colombier'nin Histoir de l'Art'ından düzeltilerek alınmıştır.